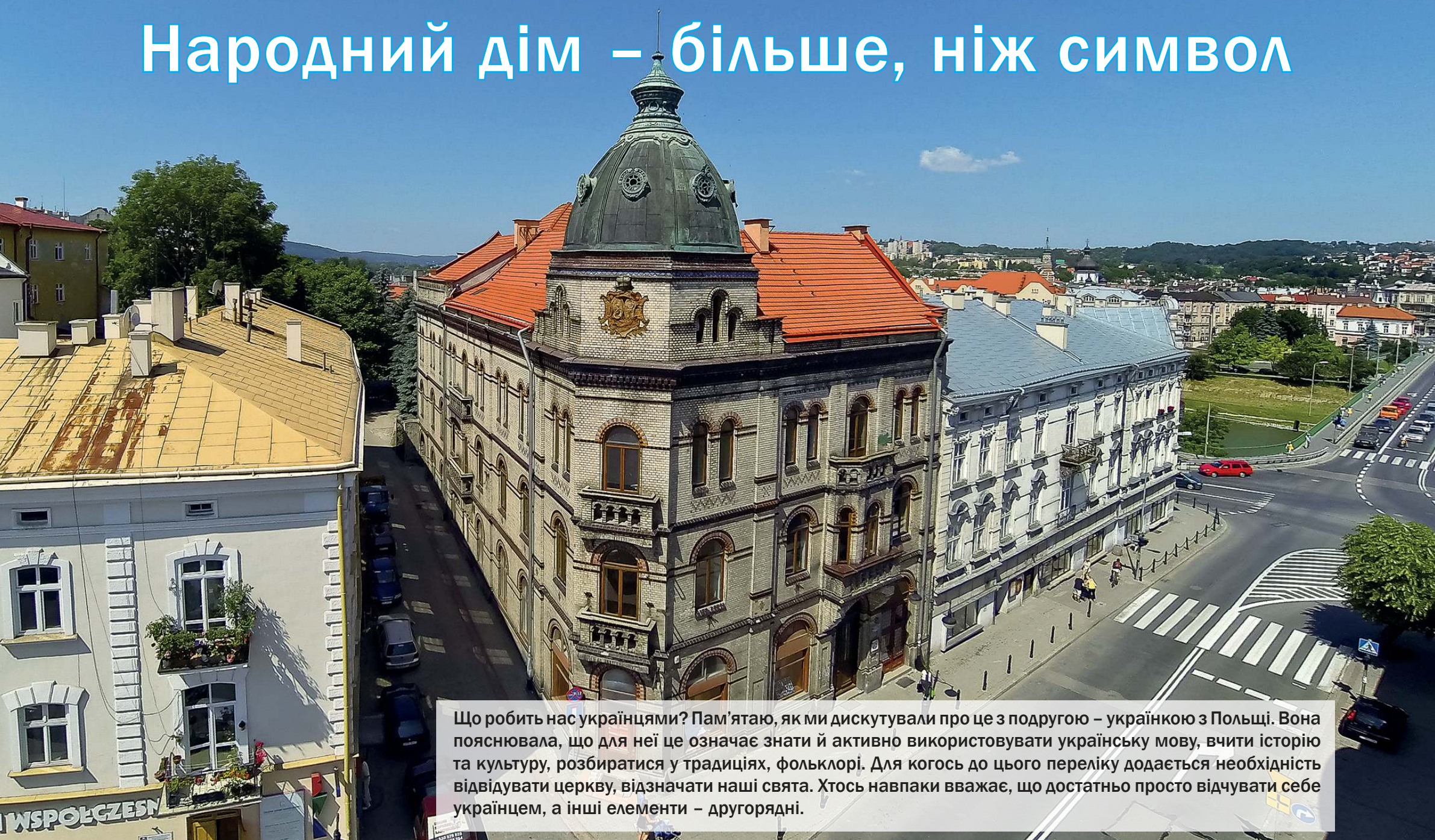

Наше Слово

PIK LXVI № 12 (3319) ВАРШАВА, 21 БЕРЕЗНЯ 2021 РОКУ
ЦІНА – зл. 4,30 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Народний дім – більше, ніж символ

Що робить нас українцями? Пам'ятаю, як ми дискутували про це з подругою – україankoю з Польщі. Вона пояснювала, що для неї це означає знати й активно використовувати українську мову, вчити історію та культуру, розбиратися у традиціях, фольклорі. Для когось до цього переліку додається необхідність відвідувати церкву, відзначати наші свята. Хтось навпаки вважає, що достатньо просто відчувати себе українцем, а інші елементи – другорядні.

Ми живемо у світі, коли у більшості випадків кожен може обирати, де йому мешкати. Розмиті також культурні, міжнаціональні межі. У змішаних сім'ях діти можуть відчувати свою приналежність до двох (або й трьох – у випадку народження у третій країні) культур та національностей, їхніми рідними можуть бути кілька мов одночасно. Мені здається, що це чудовий час можливостей, динаміки, коли кожен робить свій вибір сам. І в цих умовах підтвердження свого вибору – це ще й дії. Я не хочу агітувати за носіння вишиванки, знання всіх історичних битв або цитування Шевченка. Бо, здається, чим менше примусу, тим більше хочеться це робити. Натомість хочу сказати: підтримати Народний дім у Перемишлі може бути такою дією для вас. І тут я маю на увазі не тільки фінансову допомогу. Що дуже важливо для місця культури? Аби туди приходили, приводили друзів, знайомих, дітей, щоби воно жило. А Народ-

ний дім варто відвідати, бо іншого такого точно немає більше ніде у Польщі.

Я вперше зайшла до зали цієї будівлі навесні 2017 року – у 70-ту річницю акції «Вісла» саме там відбувались основні відзначення. Зі мною була знайома фотографка – полька, яка походить з території за багато кілометрів від Перемишля, з півночі біля кордону з Литвою – Сувалок. Я відчула неймовірну енергію Народного дому, його велич, історію. У мене досі стоїть перед очима перший поверх, дерев'яна масивна стара шафа з красивим різьбленням і великим дзеркалом на середніх дверцятах. Пригадую, як ми робили селфі у цьому люстрі, щоби запостити фото на інстаграм. Потім нас захопили тризуб у центральній залі, ціла дерев'яна стеля і стіни, вкриті узорами, які можна розглядати вічність. Фотографка клацала своїм масивним апаратом, виловлюючи цікаві деталі. А я дивилася на ці оздобу й міркувала – як тут було понад сто років тому? Як почувалися люди, що

будували цей дім, які потім приходили сюди на концерти? Мабуть, вони пишались і були раді стати причетними до української активності у цьому тоді багатокультурному місті над Сяном.

Програма заходів була дуже насиченою, вільного часу – обмаль, але ми вивчалися попити кави у кав'ярні неподалік, а пізніше розглядали Народний дім ззовні. Я намагалася трохи розповісти про нього колегам, але насправді вже пізніше дізналася про будівлю та її історію більше: наприклад, про те, що цей стиль – український архітектурний модерн, який був трендом на початку XX століття й активно розвивався у Центральній Україні.

Оскільки в березні 2011 року документи про продаж українцям Народного дому оформили нотаріально, ми вирішили присвятити десятиріччю спеціальний випуск тижневика. На сторінках цього номера ви дізнаєтеся багато цікавого про процес відбудови унікальної споруди, про історію, архі-

тектуру Народного дому, але також – про діяльність, яка зараз там активно проводиться. А відбувається в Народному домі справді дуже багато. Він став сучасним місцем культурно-громадської активності, відкритим до світу, яке навчає і де відбуваються важливі літературні, історичні, світоглядні дискусії. Від допомагає зберегти українське, але також долучається до українсько-польського діалогу. Більше про це читайте на 11-й сторінці номера.

Те, що за 10 років вдалося виконати лише приблизно 50% необхідних ремонтних робіт (саме так розповідає в інтерв'ю Андрій Комар, голова фонду «Український народний дім» у Перемишлі), трохи засмучує. Але з іншого боку, я бачу тут позитив. Необхідність збору коштів, розмови про це серед членів громади та зі знайомими поляками – усе це активізує нас, робить це місце важливішим і ціннішим. Адже кожен, хто, наприклад, перерахував 1% від своїх податків, уже вважає себе приналежним до сучасної історії українців у Польщі; він обов'язково відвідає Народний дім по дорозі в Україну, відчуватиме, що маленька частинка цієї будівлі символічно вписується і в його ідентифікацію. Це кажу з власного досвіду. ■

Христина ЗАНІК
Фото з архіву ОУП

ПЕРЕДАЙ
СВОГО ПОДАТКУ
НА ВІДБУДОВУ
НАРОДНОГО ДОМУ

Спільна відбудова: Народний дім і доброчинці

ІГОР ГОРКІВ,
член
Головної управи
Об'єднання
українців
у Польщі,
Перемишль

Пройшло 10 років, відколи Об'єднання українців у Польщі стало власником українського Народного дому в Перемишлі. Сказати, що це десятиліття відбудови пролетіло швидко, — не зовсім чесно. Раз було стабільно, а раз стабільно неспокійно — по-різному. Але це була послідовна робота: крок за кроком вперед. Вона стала можливою великою мірою завдяки вам — доброчинцям. Дякуємо, що розумієте і допомагаєте реалізувати таку важливу ідею, що реагуєте на прохання і заклики. Разом ми пройшли і пройдемо багато.

Варто згадати

Фотографії чи відео Богдана Колача, які доступні на ютубі (треба ввести у пошуковий рядок «Narodnyj dim v Peremysli rozpovid») показують, у якому стані 10-15 років тому був будинок. Архівні матеріали свідчать про фатальну ситуацію Народного дому, від підвалів до даху. Але завдяки ним видно також, який крок вперед ми зробили: здається,

50% роботи вже позаду (фото — на 7-й сторінці, — *ред.*). Чесно кажучи, вже навіть забулося, як усе виглядало декаду тому. Добре часом поглянути на ще не дуже старі фото і побачити, з чого починалася відбудова Народного дому і чому цей процес назвали саме відбудовою, а не просто ремонтом. Попри те, що інші 50% роботи чекають, паралельно будинок наповнюється змістом. Бо завершення ремонту — це не фінал, це необхідний спільний крок у майбутнє. А майбутнє Народного дому це — ти, ви, ми.

Життя

Кожен будинок — це люди. А останні 10 років Народний дім — це не тільки будівельний майданчик. Це сотні, а скоріш за все, тисячі репетицій, зборів, заходів, ініціатив, розмов, зустрічей. Це тисячі облич — глядачів, волонтерів, відвідувачів, гостей, доброчинців, артистів. Друзів. Нерідко гості Народного дому — чи то з Мазур, чи з Торонто, Кошаліна, Сіднею, Львова — кажуть, що це місце нас об'єднує. Це правильне відчуття — це спільний дім, народний. Разом будований, разом відбудовуваний. Після ремонту другого поверху (пол. *piętrze piętro*) з кожним роком у Народному домі проходило щораз більше заходів, графік ставав дедалі щільнішим. На початку минулого року нікому не спадало на думку, що може не бути спільної куті і перегляду вертепів, шевченківського концерту і низки запланованих подій, під час яких ми зби-

раємося разом. Хто би міг подумати, що публіка слухатиме концерти онлайн, що влітку не завітають до Перемишля сотні українців, які відвідують рідні землі... Але сподіваємося, що цього літа ми знову зустрічимося, а графік заходів стане таким же щільним, як до пандемії.

Спринтери і марафонці

Протягом 10 років доброчинці передали на ремонт Народного дому 1 млн 580 тис. злотих. Це справді велика сума, яка у поєднанні з державними дотаціями дозволила оплатити роботи вартістю майже в 6 з половиною млн злотих. Нас не раз запитували: як допомогти, щоби відбудова закінчилася? Я знаю людей, які постійно купують лотерейні купони в «Lotto» з надією по-спринтерськи вирішити все одним переказом грошей. Є такі, що раз на рік віддають на ремонт певну суму або перераховують 1% податку. Усе це допомагає. Є також, так би мовити, марафонці — різного віку та професій. Вони щомісячно жертвують на ремонт Народного дому від 10 до 100 злотих. Насправді банк навіть робить це за них, автоматично надсилаючи регулярний платіж. Більшість «марафонців» сама налаштувала собі такий переказ (пол. *zlecenie stałe/przelew cykliczny*), дехто пішов у банк і попросив працівника його встановити. Хтось уже й забув, що кожного місяця допомагає Народному дому. У цьому і полягає зручність: необов'язково пам'ятати про те, що

треба зробити платіж, а сума не обтяжує гаманця. Часом хтось сумнівається: такі пожертви не матимуть ефекту, бо що змінять мої кілька десятків злотих... Уявіть собі, що за кілька років пожертв 63 «марафонці» передали разом на ремонт 96 тис. злотих. До прикладу — це приблизна вартість обов'язкового власного внеску (умова при отриманні дотації — *ред.*) при побудові ліфта у 2020 році.

Стабільність у нестійкі часи

Уявімо, що таких «марафонців» стало вдсятеро більше... Це взагалі дуже гарний спосіб підтримки нашого українського життя у Польщі. Якби 100 членів відділів ОУП щомісяця жертвували по 30 злотих — це було би 36 тис. на рік. Сума, яка давала би зовсім іншу перспективу — і не тільки у часи пандемії та браку стабільності. Це база, яку кожен може будувати для громади. Так само — й у випадку ремонту Народного дому. Стабільні щомісячні внески допомагають планувати наступні етапи робіт. Я би не смів про це писати, якби з нашого сімейного банківського рахунку не йшло щомісяця 30 злотих на ремонт Народного дому, а ще 30 — на потреби Перемиського відділу ОУП. Дехто скаже: це небагато. Але якщо це «небагато» помножимо на «разом», то отримаємо нові можливості для нашої громади, розвитку, стабілізації. До цього, вас, шановні читачі, сердечно запрошую і широко заохочую. ■

Ремонт у цифрах

Найбільшим донором Народного дому впродовж десяти років стало польське Міністерство внутрішніх справ і адміністрації (MBCiA). У результаті поданих Об'єднанням українців у Польщі заявок на ремонт там виділили 4 млн 550 тис. злотих. Це — 70% фінансування усіх проведених наразі робіт, загальна вартість яких становить 6 млн 470 тис. злотих.

Особливо цінний і символічний внесок мають добровільні пожертви з Польщі та з-за кордону. Вони становлять близько чверті інвестицій — це 1 млн 580 тис. злотих. Таким чином половину шляху ми вже пройшли — повний ремонт коштує 12 з половиною млн злотих.

Найбільше коштів — як з державного рівня, так і з громадських пожертв — Народний дім отримав у 2014 році. Загальна сума інвестицій тоді дещо перевищила 1,5 млн злотих. Левову частку — 1 млн 300 тис. — вклали у перший етап ремонту даху та приміщень безпосередньо під ним. На це завдання MBCiA передало 1 млн 170 тис. злотих. Суму доповнили близько 100 тисяч злотих громадських пожертв і 40 тисяч від реставратора архітектурних пам'яток. Завдяки тогочасним добровільним внескам вдалося також відремонтувати підлоги в кількох приміщеннях, обладнати котельню, встановити димар, покрити необхідні адміністративні оплати та підготувати низку документації до проектів.

Загалом у 2014-му громадські пожертви були найбільшими — 330 тис. злотих. Ця сума стала особливо цінною у наступному 2015 році, коли держава не надала проекту фінансової підтримки. Тоді завдяки переданим людьми коштам вдалося, зокрема, поміняти вікна, встановити електромережу та газове опалення театральної зали.

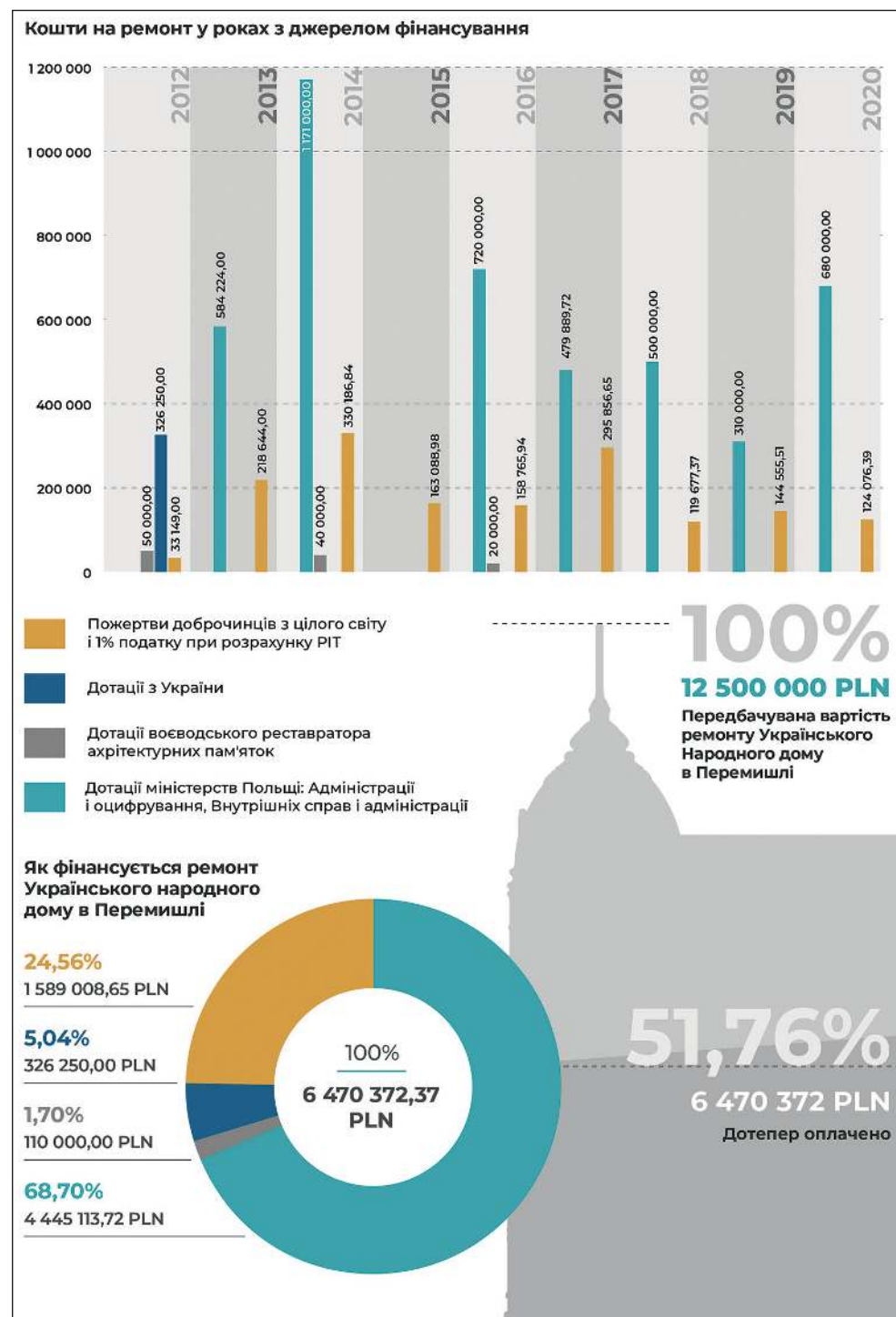
Останній повний інвестиційний рік — 2020-й — закрився сумою 800 тис. злотих, з чого 680 тис. — це дотація MBCiA, а 120 тис. — добровільні пожертви. Кошти потратили передусім на встановлення ліфта. Окрім уже згаданих, найдорожчими роботами останніх десяти років ремонту стали: зовнішня ізоляція та зміцнення фундаментів будинку — 809 тис. злотих, ремонтно-будівельні роботи у підвалі та гардеробах — 578 тис., перебудова евакуаційного виходу — 538 тис., ремонтно-інсталяційні роботи в приміщеннях під дахом — 348 тис. тощо.

Варто відзначити, що на другий рік після повернення Народного дому у власність громади сам будівельний проект та дозвіл на нього коштували 215 тис. злотих. Кошти на це завдання передало українське Міністерство закордонних справ. Останніми роками інвестиції у Народний дім становили від близько 500 тис. злотих (2019) до близько 900 тис. (2016).

Таким чином, при фінансуванні на рівні найкращого для установи 2014 року ремонт можна було би завершити уже в найближчі 4-5 років. На самі громадські пожертви цього не зробиш, але без них про це не можна й мріяти. ■

Григорій СПОДАРИК

(Текст та ілюстративні матеріали — на основі даних Перемиського відділу Об'єднання українців у Польщі. Графіку виконав Андрій Філь)

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Українці в Польщі відзначають День народження Шевченка

9 березня українці у Польщі приєдналися до вшанувань 207-ї річниці народження Тараса Шевченка. Через пандемію заходи відбулися онлайн.

Учні Міжшкільного пункту навчання української мови й культури в Гданську записали пісню на слова вірша «По діброві вітер віє» та декламували інші твори Шевченка. Виступи підготували та зняли на відео Орест Михалик та Дмитро і Юрій Забіяки. Запис можна подивитися на фейсбук-сторінці домівки у Гданську (фото нижче).

Натомість пластуни (фото нижче) з Польщі записали відео, на якому по черзі, по одному рядку читають вірш «Розрита могила». На записі можна побачити понад 20 людей з різних міст. Ідея належить пластунці Ганнусі Тимець.

Схоже відео зробили працівники Генерального консульства України у Кракові (на фото нижче). Реалізували проєкт у співпраці з краківським гуртком ОУП.

Українське товариство у Любліні 9 березня традиційно організує «Читання Шевченка у сквері Шевченка» (на фото — голова УТ Григорій Купріянович). Цього року з огляду на пандемію у події взяли участь лише кілька людей, переважно члени самого Товариства. Пряма трансляція зі скверу відбулася на фейсбук-сторінці організації.

До онлайн-події приєдналися, зокрема, учні Міжшкільного пункту навчання української мови у Любліні, що діє при Початковій школі №38, та історик Маріуш Сава.

Багато хто цього дня публікував на особистих сторінках у фейсбуці відео, на якому декламує вірші. Так зробив, приміром, доктор Григорій Купріянович зі своєю сім'єю (на фото Іванка Купріянович). Слід додати, що до відзначень 207-ї річниці народження Кобзаря приєдналася заступниця мера

Люб-ліна — Беата Степанюк-Кусьмежак, яка зачитала один вірш. Вона згадала також про люблінського українця Петра Куприся, який став першим, хто повністю переклав «Кобзар» польською мовою.

Детальніший матеріал про святкування Дня народження Шевченка у школі в Білому Борі, яка носить його ім'я, читайте в наступному номері.

Фотографії — скріншот з відео

Вшанування пам'яті у Павлокомі, Явірнику-Руському і Млинах

У суботу, 6 березня, у Павлокомі відбулася панахида за вбитих 1-3 березня 1945 року членами польського підпілля 366 українських жителів цього села, а також за всіх жертв польсько-українського конфлікту. У заході взяли участь, зокрема, перший заступник голови Львівської обласної адміністрації Андрій Годик, очільниця тамтешньої обласної ради Ірина Гримак, консул України в Любліні Василь Павлюк, підкарпатська віцевоєвода Йоланта Савіцька, віцемаршалок воєводства Станіслав Кручек, депутати Львівської облради, представники Об'єднання українців у Польщі та інших громадських організацій.

Віцевоєвода і віцемаршалок висловили слова співчуття у зв'язку з автокатастрофою українського автобуса під Перемишлем і запевнили, що постраждалим нададуть необхідну допомогу. Опісля заходу в Павлокомі делегації (окрім воєводського керівництва) взяли участь у вшануванні пам'яті автора українського гімну, Михайла Вербицького, у Явірнику-Руському і Млинах, тобто місці народження і поховання композитора. Через пандемію молитви відслужили в обмеженому колі людей, на заходи не змогли традиційно приїхати делегації з України. Молитви очолювали греко-католицькі священники: Богдан Крик, Григорій Пацан і Павло Рогунь. На всіх урочистостях виступив хор Митрополичого собору св. Іоана Хрестителя у Перемишлі під диригуванням Ярослава Вуйчика.

У Рівному вшанували генерала Української Народної Республіки Марка Безручка

Фото з архіву організаторів

10 лютого 2021 року представники влади Рівного та Генерального консульства Польщі в Луцьку взяли участь у вшануванні пам'яті генерала УНР Марка Безручка. Захід розпочався молитвою, яку очолили православний священник, духівник 33-го куреня ім. Уласа Самчука Віталій Поровчук та отець Владислав Чайка з костелу св. Петра і Павла у Рівному. Присутні помолилися також за українські та польські народи.

Під пам'ятною дошкою Марка Безручка запалили свічки та поклали квіти — від мера Рівного Олександра Третяка і польського консула Славоміра Місяка.

«Він є видатним українцем, видатним чоловіком, який боровся за незалежну Україну, а разом — і за незалежну Польщу. Чим краще ми будемо знати нашу спільну історію, тим більше буде таких героїв», — сказав польський дипломат.

Політику пам'яті України і Польщі треба будувати навколо таких особистостей, як Марко Безручко. Мешканці проспекту, перейменованого на його честь у Рівному, позитивно сприйняли декомунізацію назви та вдячні за меморіальний знак героя спільної боротьби двох народів. Такі події важливі для польсько-українського порозуміння та мобілізації сил у боротьбі проти сучасних імперських загроз зі Сходу. Також свічки пам'яті генерала УНР Марка Безручка запалили у містечку Боярка на Київщині та у місті Токмак Запорізької області.

Сергій ПОРОВЧУК

Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Українським і польським художникам є чому вчитися одне в одного

В українській книгарні-кав'ярні «Niś», що у Кракові, почала діяти художня галерея. Від 1 до 14 березня тут можна побачити роботи митців: Якуба Матушевського (Польща), Кари Мінасян (Польща-Україна) й Ольги Тарасовської (Україна).

Редакторка українського журналу про сучасне мистецтво, художниця зі Львова Ольга Тарасовська надіслала серію робіт «Настрій», виконаних в техніці фотоколажу. Показуючи звичні речі під несподіваним кутом зору, авторка допомагає побачити їхню красу і досконалість, які ми часом перестаємо помічати. На жаль, через карантинні обмеження сама художниця на виставку приїхати не змогла.

Про свою творчість та плани розвитку співпраці між польськими і українськими митцями «Нашому слову» розповіла одна з організаторок і учасниць заходу — Кара Мінасян. Молода українська художниця з Полтави ось уже понад 2 роки живе у Кракові. На виставці можна побачити живопис та фотографії Кари, які об'єднує тема ностальгії.

Дівчина каже, що не розлучається з олівцем з п'яти років. У 15 закінчила художню школу і вступила до дитячої приватної студії «Художник». А вже через три роки 18-річна мисткиня працювала там асистенткою, допомагаючи дітям знайти власний шлях у мистецтві. Останні 7 років це активна участь в численних пленерах, виставках та конкурсах в Україні та закордоном.

Нещодавно Кара закінчила магістратуру однієї з найстарших краківських вищих художніх шкіл — Академії мистецтв ім. Яна Матейки. Навчання у Польщі стало для неї новою сходинкою. Інше культурне і мовне середовище, відмінний підхід викладачів до навчання, більше самостійності і відповідальності на початку були непростим випробуванням.

— В Україні зазвичай тобі дають тему, а ти потім ходиш і «виношуєш» її в думках. Тут все по-іншому. Тобі кажуть — малюй, що хочеш. І ти змушений заглибитися в себе і зрозуміти, чого ж ти дійсно прагнеш, який насправді твій внутрішній світ, душа, бачення. Це складніше, але більше спонукає до розвитку творчості, — ділиться художниця. — В Україні, зі свого боку, сильніша класична база, малюнок, натура. У Польщі ж варто повчитися мистецтву створення плакату.

Період навчання у Кракові пов'язаний з переходом Кари від притаманної їй манери імпресіонізму до концептуалізму, що помітно в картинах, представлених на виставці. Є тут також роботи з серії аналогової фотографії.

— Українським і польським художникам є чому вчитися одне в одного. Корисними були би спільні виїзні пленери, які би дали змогу полякам попрацювати в Україні, а українцям — у Польщі. Тож ми плануємо створити фонд, який сприятиме таким мистецьким обмінам, реалізовуватиме різні проєкти, виставки. Ця експозиція у творчому просторі кав'ярні-книгарні є одним із перших кроків до втілення наших задумів.

Захід проводять Фонд масових видовищ, фонд «Активна інтеграція» та кав'ярня «Niś». Вони збираються регулярно влаштовувати події, які би знайомили польського глядача з українським мистецтвом. У найближчих планах — спільна з міською владою презентація робіт відомих українських книжкових ілюстраторів. ■

Світлана ЛАГУЗ
Фото авторки статті

Підтримую відбудову, бо...

Відколи українцям передали у власність Народний дім, його відбудову співфінансують добровольці. Їхній вклад у ремонт – немалий, це понад 1,5 млн злотих.

Благодійники підтримують проєкт по-різному. Хтось перераховує 1% податку від прибутків, хтось просто переказує гроші на рахунок або віддає їх під час візитів у Перемишлі. Інколи це великі суми. Флоріан Сніжка з Любіна, син хорунжого армії УНР Микити Сніжка та довоєнний учень перемиської школи ім. Маркіяна Шашкевича, підтримав Народний дім на суму 30 тисяч злотих і досі періодично передає для установи по кілька тисяч.

Буває, що на Дні народження чи весілля люди просять, щоб гості замість того, аби купувати їм квіти, витратили ці гроші на пожертву для Народного дому. Так само роблять і у випадку похоронів.

Але є й інші форми підтримки. Надія Борис з Канади приєдналася до ремонту Народного дому так: вона віддала однойменному фондові, що ним опікується, свою приватну квартиру у Перемишлі. Така форма підтримки неурядового сектора дуже популярна у США та Канаді. Перемиському фонду вдалося вигідно продати помешкання й отримати таким чином кошти на ремонт. Фінансово підтримують проєкт також наші польські друзі, зокрема публіцистка Іза Хруслінська.

Варто також згадати про ініціативу отця Івана Лайкіша з Гурова-Ілавецького. Під час екскурсії шкільної молоді до Перемишля священник організував їхній візит до Народного дому – після таких відвідин завжди хтось вирішує перерахувати кошти на відбудову будинку. Так само робив (уже покійний сьогодні) отець Дарій Губяк з Гожова-Великопольського, який, ідучи з парафіянами в Україну, заїжджав у Перемишль.

Кілька десятків людей також налаштували на своїх банківських рахунках щомісячний переказ грошей. Деякі з них розповіли нам, чому вибрали саме таку форму підтримки.

Оля Романко, лікарка (Гданськ)

Колись під час візиту до Перемишля я почула, що можна встановити такий регулярний платіж. Я так і зробила, хоча не вважаю себе якимось суперспонсором. Маю надію, що Народний дім буде місцем, де молоді українці, незалежно від того, з якого регіону

Польщі вони приїхали, матимуть можливість реалізації своїх ідей. Тому я теж дбаю про цю установу, хоч і живу у Гданську.

Ігор Качор, консультант в IT-галузі (Щецин)

Я завжди чув про цю будівлю, збір коштів та ремонт, але ніколи не знав про неї детально. Лише сухий факт, що Народний дім є і потребує відбудови. Тож я уявляв його домівкою (світлицею), яку, як і будь-яку іншу у Польщі, треба лагодити. Але настав момент, коли я поїхав до Перемишля і побачив, про що йде мова. Мені зробили екскурсію по будинку, від підвалу до даху, і розповіли його історію з усіма цікавими подробицями. Місцеві показали, скільки вже відремонтовано, скільки залишилось, який є потенціал. Мені також здалося дивовижним, що колись давно українська громада змогла побудувати найсучаснішу будівлю у своєму місті.

Пам'ятаю, що я тоді думав про дві речі. По-перше, що серед цих людей могли бути мої предки з Горайця та околиць, які підтримали цей проєкт роботою чи грошима. Було би непогано знайти колись підтвердження цього. А по-друге, я думав, що ми не гірші за людей тих часів; мабуть, нам живеться зараз навіть краще, ніж їм – тож ремонт не є чимось неможливим. Я завжди жартую про те, що, якби кожен дорослий українець у Польщі кожного місяця надсилав 5 злотих Народному дому, ми би швидко його відремонтували. Це математичний прорахунок, а математика не бреше.

Під час візиту до Перемишля я переконався, що ремонт будинку треба підтримати щомісячною сумою, яку я цілком можу собі дозволити. Оскільки мені подобається ідея краудфандингу, я налаштував невеликий регулярний переказ. Історія про відремонтований Народний дім була б чудовою оповіддю, наприклад, про те, як акція «Вісла» не вдалася у довгостроковій перспективі.

Я закликаю інших зробити так само, але перш за все – відвідати Народний дім, подивитися, послухати і вирішити самостійно, чи варто його підтримати.

Юлія Дошна, лемківська співачка (Лосе)

Народний дім завжди був для мене близький, там постійно відбуваються різні ініціативи. Я також думаю, що українців із Перемишля треба підтримувати ще й через те, що настрої у місті – не найкращі. А вони, попри це, роблять корисну справу. Те, що

громада гуртується навколо однієї ідеї, якою є відбудова будинку, – це дуже цінно. Чому? Бо таке місце дає шанс на існування спільноти; окрім цього – там можна реалізовувати культурні ініціативи, а, як відомо, завдяки культурі люди стають більш чутливими і чуйними. Ми мусимо показувати, ким є – хай інші бачать, що ми шануємо своє, рідне.

Мені здається, завдяки лемкам, які роками підтримували свою культуру, українській громаді було легше вижити. Тому я сподіваюся, що, коли в нас на Лемківщині буде якась ідея, з якою треба буде допомогти, як-от з Народним домом, українці з усієї Польщі також до цього долучаться.

Андрій Шмігельський, технічний фахівець (Ельблонг)

Ми в Ельблонзі ставимо зараз церкву. Це наш пріоритет. Але я знаю, що деякі люди, зокрема й мій батько, вже роками переказують гроші на відбудову Народного дому. Все-таки на півдні Польщі – наше коріння. Перемишль – це земля наших предків, а Народний дім дійсно є архітектурною перлиною. Навіть живучи на півночі країни, я десятки разів бував у Народному домі і мав нагоду виступати на сцені концертного залу. Моя дружина, своєю чергою, щороку займається оформленням податкових звітів (пол. PIT) і завжди когось переконує віддати 1% на відбудову споруди. Також ми проводили збори коштів під час дитячих фестивалів у Ельблонзі. Кожна громада має свій пріоритет, але про таку справу, як Народний дім, нам усім треба пам'ятати.

Олена Боднар, голова Пласту у Польщі (Варшава)

Я налаштувала регулярний переказ грошей, коли ще навчалася у Кракові. Підтримувала й інші організації. Зараз я вже працюю, тож збільшила суму. У мене вдома багато говорили про Народний дім. Я зрозуміла, що варто дбати про те, що було нашим, українським, іще до війни. Коли у 2011 році громаді передали будинок, я усвідомила, як дорого коштуватиме його відновлення. Думаю, що суть регулярних переказів у тому, що, хоча сума, може, і не є великою, але вона – постійна, на роки. А для нашої кишені це не особливо відчутно. Зараз я ще більше тішуся, що підтримую Народний дім, бо бачу, як він процвітає. Гурток Об'єднання у Перемишлі – дуже активний, займається цікавими та сучасними проєктами. Видно, що це місце живе. Тож я тим більше хочу допомагати такій надійній установі. ■

Павло ЛОЗА

Відомі люди, які відвідали Народний дім у Перемишлі

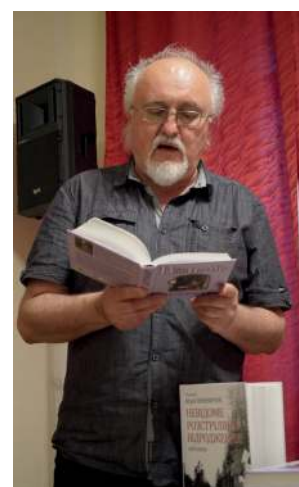
▲ Ольга Пасічник і Наталя Ревакович

▲ Проф. Кристина Захватович-Вайда

▲ Д-р Адам Боднар, речник громадянських прав

▲ Юрій Винничук

▲ Актор Анджей Северин

▲ Ольга Токарчук та Оксана Забужко

▲ Кристина Янда

Всі фото – з архіву ОУП

УКРАЇНА

Шевченківська премія-2021

9 березня було оголошено лауреатів Національної премії імені Тараса Шевченка 2021 року. Сама церемонія нагородження запланована на 22 травня 2021 року – день перепоховання Тараса Шевченка на Чернечій горі поблизу Канева. Вона має відбутись у новому центрі культури Канева.

У номінації «Публіцистика і журналістика» у цьому році переміг письменник, журналіст і блогер, кореспондент «Радіо Свобода» і «Радіо Донбас. Реалії» Станіслав Асеев з книгою «В ізоляції» – збіркою статей і есеїв про життя окупованих територій Донбасу, де описується хроніка перших років війни. Асеев працював тоді на Сході під псевдонімом Станіслав Васін, був викрадений і з 2017 по 2019 рік утримувався в полоні так званої Донецької народної республіки в колишньому артцентрі «Ізоляція» в Донецьку, де бойовики облаштували неофіційну в'язницю-катівню. Потрапив він туди за сфабрикованим звинуваченням «у шпигунстві». Книга «В ізоляції» вийшла в 2018 році, ілюстрації до неї виконав художник Сергій Захаров, який теж провів в «Ізоляції» півтора місяця. Про саму тюрму Станіслав Асеев розповідає у своїй наступній книзі під назвою «Світлий шлях: історія одного концтабору», що вийшла у грудні 2020 року. За словами автора, в ній він описав свій моторошний досвід в «Ізоляції», щоби вижити в пеклі концтабору, який діє посеред Європи у XXI столітті.

Серед номінантів на премію у галузі журналістики та публіцистики були також книги Олени Білозерської-Воронової «Щоденник нелегального солдата» та Вахтанга Кіпіані «Справа Василя Стуса».

У номінації «Кіномистецтво» найкращим визнано художній фільм «Атлантида», автором сценарію, режисером і оператором-постановником якого є Валентин Васянович. Фільм розповідає про життя Донбасу після майбутньої перемоги України у війні з Росією і повернення окупованих територій. В «Атлантиді» події розвиваються в 2025 році, через рік після закінчення війни. Території визнані непридатними для проживання, а навколишнє середовище настільки спустошене, що зміни здаються неможливими, але на цьому тлі таки народжується кохання. Ролі у фільмі зі-

грали непрофесійні актори: українські солдати, ветерани та волонтери.

У боротьбі за звання лауреата Шевченківської премії-2021 «Атлантида» перемогла фільм «Погані дороги» Наталії Ворожбит. Це екранізація її однойменної п'єси, що складається з п'яти новел про мешканців Донбасу та українських військових, чие життя проходить по обидві сторони від лінії розмежування.

Перемогу в номінації «Візуальне мистецтво» отримав проєкт «Випробування смертю» артфотографа, 82-річного художника Бориса Михайлова, що народився в Харкові, а проживає у Берліні. Це серія зі 150 великоформатних фотографій, які художник поміщає у диптихи, поєднуючи зображення з минулого та сьогодення, які на перший погляд не мають між собою нічого спільного. Демонструється проєкт у вигляді відеопроєкції та фотоінсталяції. На «Випробування смертю» автора надихнули відвідини майстерні українського художника Володимира Мельниченка та київського крематорію.

Суперниками роботи Бориса Михайлова стали: виставка «Матвій Вайсберг у музеї Ханенків» Матвія Вайсберга і Олени Живкової, графічне оформлення книги «Кобзар», цикл живописно-графічних творів «Мій Шевченко» Василя Семенюка та артпроєкт «Артфабрика ім. ргоф. К. Малевича» Анатолія Федірка.

У номінації «Література» комітет Шевченківської премії визнав найкращою письменницю Оксану Луцишину із романом «Іван і Феба». Мисткиня народилася в Ужгороді, зараз живе в США. Дія її книги розгортається в перші роки української незалежності. Після навчання у Львові та участі у Революції на граніті у Києві Іван повертається в рідний Ужгород, де одружується з поеткою Марією, що називає себе Фебою, яку він, втім, не любить. Йому гірко і страшно. Він згадує, як вирвався у Львів й почувався вільним. Як вирувало його життя на підпільних квартирниках та в кав'ярнях за революційними бесідами. Як палке студентство привело його в Київ на Майдан, де він відстоював ідею незалежної України. І як він переміг. Чи так йому здавалося? За словами письменниці, ідея книги народилася у 2008 році, коли вона під час аспірантури в Америці почала записувати спогади про Закарпаття 90-х, а історичний контекст з'явився після прочитання книги Соломії Павличко «Листи до Києва».

Серед номінантів цього року також були: книга поезій «Тюремна пісня» Олени Герасим'юк, роман «Вічний календар» Василя Махна і роман «Мондегрін (пісні про смерть і любов)» Володимира Рафеєнка.

У номінації «Музичне мистецтво» переміг цикл «Архітектура голосу» музичного агентства «УХО» (директорка агенції Олександра Андрусик, співзасновник Євген Шимальський і виконавча продюсерка Катерина Сула). Це серія з 19 концертів вокальної музики та двох виставок, проведених у різні роки в столиці. Назва циклу була пов'язана з ідеєю презентувати нову музику у знакових для Києва спорудах – найчастіше ними ставали не призначені для концертів місця: недооцінені архітектурні пам'ятки, до яких організатори прагнули привернути увагу, київські стадіони та столична водна інфраструктура. У концертах брали участь як українські, так і всесвітньовідомі західноєвропейські виконавці: Neue Vocalsolisten Stuttgart, Наталія Половинка, Одрі Чен, Філ Мінтон тощо.

Також номінантом на Шевченківську премію у цьому році був піаніст Олександр Козаренко із циклами концертів фортепіанної музики Миколи Лисенка, Анатолія Кос-Анатольського і Бориса Лятошинського.

У номінації «Театральне мистецтво» перемогу отримала вистава «Verba» за мотивами драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня» Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка. Роботу над виставою очолювали Сергій Маслобойшиков (автор інсценізації, режисер-постановник, художник-сценарист), Наталія Рудюк (художниця по костюмах) і Олександр Бегма (композитор, він же грає одну з головних ролей – Лукаша). За словами режисера, це їхня власна адаптована версія «Лісової пісні», яка, проте, не нівець першоджерело. Автори намагалися знайти свою театральну драматичну версію і підхід до класичного твору. Вони бачать її як серйозну, нерозважальну виставу з трагедійною інтонацією, яка націлює людину думати та душевно працювати.

Серед інших номінантів на театральну премію були вистава «Шинель» за повістю Миколи Гоголя Київського національного академічного Молодого театру режисера Андрія Білоуса, опера «Лис Микита» Івана Небесного Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької режисера Василя Вовкуна і опера «La Traviata» Одеського національного академічного театру опери та балету режисера Євгена Лавренчука. ■

Премія «Women in Arts-2021»

12 березня в межах глобального тижня мистецтв «HeForShe Arts Week» оголосили лауреаток премії «Women in Arts». Український інститут, засновником якого є Міністерство закордонних справ, та організація «ООН Жінки в Україні» вже втретє вручили цю премію, щоби звернути увагу на досягнення жінок, які працюють у мистецтві, і надихнути їх на нові успіхи. Переможниця також відзначилася документальним фільмом «Жінки, що грають ігри» режисерки Надії Парафан. Стрічка об'єднала сім історій про життєвий та професійний шлях нагороджених мисткинь (фільм доступний на каналі MEGOGO LIVE, його можна переглянути з будь-якої точки світу, зокрема з субтитрами англійською мовою).

Лауреаткою у номінації «Жінки у візуальному мистецтві» стала одна з найяскравіших представниць української артсцени, художниця з Харкова Аліна Клейтман. У 2015 році вона була переможницею другої спеціальної премії «PinchukArtCentre Prize» за роботу «Супер А. Погоди своє серце», а у 2018 році отримала приз глядацьких симпатій «PinchukArtCentre Prize» за роботу «Спитай у мамі». У своїх роботах вона розглядає питання жіночої сексуальності та місця жінки у сучасному суспільстві.

Перемогу у номінації «Жінки в музиці» отримала Оксана Линів, засновниця фестивалю «LvivMozArt», головна диригентка Молодіжного симфонічного оркестру України/УсОУ. Вона стала першою жінкою на посаді головного диригента Опери та філармонійного оркестру міста Грац (Австрія). Оксана Линів опікується розвитком класичної музики в Україні та популяризацією її у світі. За свої міжнародні успіхи та відданість розвитку української культури була відзначена званням Почесної амбасадорки міста Львова.

Найкращою у номінації «Жінки в театрі» стала українська театральна режисерка Тамара Трунова, перша жінка на посаді головного режисера Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра. Вона втілює вистави й в інших театрах столиці та України, бере участь в журі українських та міжнародних фестивалів (британський Edinburgh Fringe 2016), є неодноразовою учасницею та переможницею театральних конкурсів (театральна програма «Taking the Stage» від Британської Ради в Україні, рейтинги

Фото з сайту bbc.com

«Київський рахунок» та інші). А ще встигає викладати в Освітньому просторі для підлітків, батьків та вчителів «Майбутні».

Кінорежисерку, письменницю, авторку поетичних і прозових творів Ірину Цілик визнано переможницею у номінації «Жінки в кіно». Вона є також лауреаткою американського кінофестивалю «Sundance» за найкращу режисерську роботу у категорії світового документального кіно за стрічку «Земля блакитна, ніби апельсин». У фільмі йдеться про сім'ю, яка живе у «червоній зоні» Донбасу, де вже котрий рік тривають воєнні дії, але, попри труднощі, родина є дружною і життєрадісною: мама й діти мають захоплення, грають на музичних ін-

струментах і знімають самотужки фільми про своє життя під час війни.

У номінації «Жінки в літературі» перемогла Софія Андрухович, українська письменниця, перекладачка й публіцистка, донька письменника Юрія Андруховича. У 2014 році її роман «Фелікс Австрія» здобув премію «ЛітАкцент» та «Книга року ВВС», а в 2020-му вона була головною претенденткою на премію «Книга року ВВС» з романом «Амадока», проте журі обрало Сергія Сергійовича Сайгона з його твором «Юпак».

У номінації «Жінки в культурному менеджменті» нагороду здобула Юлія Федів, яка була у 2017 році керівницею Національного бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні, а з 2018 року стала виконавчою директоркою новоутвореного державного Українського культурного фонду. Діяльність установи спрямована на підтримку української культури, зокрема УКФ на конкурсній основі надає фінансові гранти культурним проєктам.

Найкращою у номінації «Жінки в культурній журналістиці, критиці та дослідженнях» визнано Віру Балдинюк, українську письменницю, літературознавицю, арткритикиню та головну редакторку онлайн-журналу про сучасну культуру «Kogudog». Вона співпрацювала з багатьма українськими виданнями, як-от: «Дзеркало тижня», «Лівий берег», «Книжник-review», «Шо» тощо. Згодом переїхала в Краків.

В цьому році у премії «Women in Arts» з'явилася нова номінація – «Особлива відзнака», яку мають отримувати жінки, які не є професійними мисткинями, але зробили важливий внесок в українську культуру. Нею відзначили журналістку, авторку книги «Життя P.S.» Валерію Бурлакову, яка у 2014-2017 роках була військовою кореспонденткою, а потім воювала на Сході, керувала мінометним розрахунком. У 2016 році під час виконання бойового завдання загинув її наречений, книга «Життя P.S.» – це, фактично, листи Валерії до коханого з першого дня, як його не стало. 40 листів – як 40 днів. Вона пройшла Піски, Світлодарську дугу, була під Маріуполем, а зараз виховує сина та повернулася до журналістики. ■

Сторінку підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

ІНТЕРВ'Ю

«Стабільність – це можливість планування»

Розмова з Андрієм Комарем, головою фонду «Український народний дім» у Перемишлі, про результати відбудови будинку та виклики на початку нової декади функціонування Народного дому

Цими днями виповнилось 10 років, відколи будівля українського Народного дому в Перемишлі повернулася у власність громади. Як ви тоді, у 2011 році, уявляли собі вигляд і стан цього будинку у перспективі десятиріччя?

Чесно кажучи, я думав, що держава буде більш схильна підтримувати відбудову. Тоді, у 2011 році, така надія була обґрунтована. У перші роки робіт інвестиційні проекти, профінансовані Міністерством внутрішніх справ і адміністрації, були набагато більші, ніж зараз. З огляду на зменшення розміру дотації за останні декілька років ремонт затягується. І ще одна справа – я не сподівався, що ремонтувати цей будинок буде так складно з технічної точки зору.

Можеш сказати у відсотках, скільки наразі вдалося зробити?

Думаю, п'ятдесят відсотків.

Те, що минуло 10 років, означає також, що закінчився період, під час якого у Народному домі не можна було вести прибуткову діяльність. Безумовно, багато кого цікавить, чи будинок почне на себе заробляти?

Так воно мало би бути. Наша ідея від самого початку полягала в тому, щоби це відбувалося двома способами. Першим джерелом фінансування є поточна діяльність. Утім, для цього потрібна організаційна структура установи. На базі Народного дому має виникнути незалежна культурна інституція, яка буде сама себе забезпечувати. Хотілося би, щоб це була структура на зразок фонду «Кшизова» (Fundacja «Krzyszowa») у селі Крижова на Нижній Сілезії, яка має підтримку польського та німецького урядів. Другим джерелом заробітку мав би стати прибуток від оренди приміщень. Проте для цього там треба виконати основні конструкційні роботи. Частина з них запланована на цей рік, частина – на 2022-й.

Про які приміщення йде мова?

Ті, що розташовані на першому поверсі (пол. parter), де колись був ресторан. Для оренди передбачений також підвал. Але ніхто на вкладатиме грошей у нерухомість в поганому технічному стані.

Проте пам'ятаймо, що відбувається довкола нас. Триває пандемія. Позакривалося багато фірм, ресторанів, підприємств, що надають різноманітні послуги. Багато бізнесів збанкрутувало, і це видно з кількості будівель, які стоять у Перемишлі порожні й чекають на орендарів. Проте є ще інші, менші варіанти отримання прибутку. Наприклад, ми можемо здавати при-

Фото автора статті

▲ Андрій Комар під час ремонту в Народному домі

міщення у Народному домі для проведення конференцій, культурних подій, навіть кінозйомок, оскільки в Перемишлі останнім часом почастишали такі заходи. Досі ми робили це безкоштовно, від квітня можна буде брати за це гроші.

Думаю, що люди, які приїжджають до Перемишля і дивляться на теперішній стан Народного дому, на перший погляд можуть не побачити, скільки насправді вдалося зробити, беручи до уваги постійну нестачу коштів. Це може породжувати незадоволення, оскільки весь час доводиться збирати гроші на подальші роботи...

Досі саме через зменшення фінансування, ми зосереджувалися на основних конструкційних роботах, які на перший погляд непомітні. Проте вони ефективні. Ми працюємо над тим, аби весь будинок був захищений і стояв ще не 100, а понад 200 років. Декоративні завдання, обладнання приміщень завжди проводяться на останньому етапі. І тому результати поки що не вражають. Звісно, це теж спричиняє фрустрацію. Працюєш, а ефекту не видно. Але якби ми змінили логіку і повністю завершили один поверх, під час ремонту наступних ми би знищили усе, що зробили нижче. Такою є логіка кожної відбудови або ремонту. Спочатку виконуєш певний обсяг робіт у всьому будинку, а опісля оснащуєш поверх за поверхом.

У такому разі перерахуй, будь ласка, що наразі вдалося зробити?

Перша й основна річ: ми маємо повністю нове перекриття та перебудували горище. Раніше дах протікав, вода заливала театральну залу, через що нею не можна було користуватися. Наступне – ізоляція фундаментів. Вони зараз зміцнені, захищені від вологості. Для користування пристосували другий поверх, який служить сьогодні нашим цілям. Приміщення оснащені інженерними мережами (електро- та водопостачання, опалення, водовідведення, дренаж тощо – ред.) та всіма необхідними для діяльності речами. Перебудована західна частина будинку, ми замінили практично усі вікна. Минулого року встановили ліфт.

З одного боку, дім ремонтують. З іншого – змінюється сама діяльність. Як ти оцінюєш цей процес?

Доречно було би, аби це оцінив хтось «зовні». На мою думку, Народний дім на початку 2000-х років і зараз – це дві абсолютно різні інституції. Нинішня різносторонність, свіжість думок зовсім інша, ніж двадцять років тому. Сьогодні у нас більш різноманітні напрями діяльності, що мають свою беззаперечну цінність.

Тобто це успішний процес. А що в такому разі не вдається здійснити?

На жаль, на рівні держави, а точніше, обох держав, Народний дім у Перемишлі не помічають. Крім

цього, ми як Об'єднання українців у Польщі не сприймаємо його стратегічного значення як інституції української культури у Польщі. Також, попри численні візити та розмови, українські держслужбовці не розглядають Народний дім як щось, що може популяризувати Україну у Польщі. Змінюються міністри, послы, і все знову треба починати з нуля. У закордонній політиці України немає чіткого напрямку, частиною якого був би Народний дім у Перемишлі. У Польщі, який уряд би не був при владі, аналогічні установи у Львові чи Вільнюсі завжди дуже важливі. Це – результат прийнятої стратегії та її реалізації. У нашому випадку такого в українській державі немає. У Польщі, як і в інших європейських країнах, зараз проживає багато громадян України, ці нацменшини є самобутніми. Попри це, у Києві не бачать, що можна було би спільно зробити якийсь центр для просування української культури у Європі. Громади у Словаччині чи Румунії також мають свої українські доми. В принципі, потрібно не так багато фінансів і зусиль, аби вони запрацювали як культурні центри.

Як ти уявляєш Народний дім у довгостроковому плані, чи волієш не забігати задалеко і плануєш роботу в короткій перспективі?

Звісно, я весь час бачу цілісну картину. Однак кожен крок у правильному напрямку коригує реальність, хоча би через скорочення фінансування. Якщо ми не знаємо, яку матимемо суму на рік, то як планувати наступний? Достатньо глянути на кошторис, зроблений п'ять років тому. Сьогодні він може тільки давати орієнтири. Ціни на будівельні матеріали і роботи зросли настільки, що його доводиться переписувати. Непередбачуваність дуже ускладнює довгострокове планування.

І знову доведеться інтенсивніше шукати приватних доброчинців. Чи це не втомлює – постійно просити гроші?

Так, просити важко. Особливо знаючи, яка зараз економічна ситуація і проблеми навколо. З іншого боку, ми мусимо усвідомити, що повинні кінець-кінцем почати розраховувати тільки на себе. Це гірший варіант, але він може стати просто питанням виживання. Тому я «оподаткував» себе у банку, і щомісяця з мого рахунку списується визначена сума на рахунок фонду «Український народний дім». Це абсолютно непомітно у домашньому бюджеті. Важко раз на рік знайти більші кошти, щоби переказати їх на якусь ціль. Завжди є більші потреби. Таке «самооподаткування» більш комфортне. Я тішуся, коли бачу кінцеву суму у податковій декларації. І не лише тому, що можу відрахувати її від податку.

Багато людей постійно підтримує відбудову?

Допомагають українці з Польщі, а також із Канади – особливо ті, що колись виїхали, а зараз стали успішними бізнесменами. Вони не забувають про українську нацменшину та про Перемишль. Це справді велика поміч і немалий заряд енергії. Такі вихідці з Польщі – Іван Іванюра, Петро Кривуцький чи Зенек Потічний – є справжніми меценатами Народного дому. Меценатами з великої літери, я би навіть сказав. З іншого боку, такі світлі особи, як Богдан Колач чи Алла Кобеляк організовують збір коштів серед інших закерзонців чи просто українців.

У Польщі теж є люди, які жертвують великі суми, хоча ми, звісно, однаково тішимося і з великих, і з малих пожертв. Передусім – коли вони щомісячні. Якщо ми знаємо, що кожного місяця протягом року будемо отримувати приблизно однакову кількість грошей, це дає можливість планування. Ми намагаємося збільшити ці суми у кілька разів – наприклад, інвестуємо їх як обов'язковий власний внесок при виконанні окремих робіт, на які держава на таких умовах дає більшу частину необхідних коштів. Зараз нам залишається сподіватися, що це й надалі буде можливо. ■

Павло ЛОЗА

Фото з архіву ОУП

▲ Укріплення й ізоляція фундаментів

НАРОДНИЙ ДІМ

До і після

Що вдалося зробити
в процесі відбудови за 10 років

▲ Західна частина Народного дому в час ремонту

▲ Західна частина Народного дому після ремонту

▲ Внутрішнє подвір'я до ремонту

▲ Внутрішнє подвір'я, в якому встановлено ліфт (2020 рік)

▲ Фрагмент коридору до ремонту

▲ Фрагмент коридору після ремонту

▲ Місце перед побудовою і облаштуванням котельні

▲ Побудована і облаштована котельня

▲ Світлиця вже з новими вікнами (2012 рік)

▲ Світлиця після капітального ремонту у 2013-2014 роках

Всі фото – з архіву ОУП

Кін має штырі ноги и ся пошпотит

Традиційні юж перезерам додаток «НС» призначений для діти. Понад пів віка тому не был такий привабливий, кольоровий, але тіж мож было ся з нього дуже навчыти.

То в нім познавала ем першы буквы, а в непоряднім зліплянню їх в наші слова помагали мі баба Анна, бо то они мали найвеце вільного часу и терпеливости. Они першы читали «НС», зачынаючи — відомо од «Лемківської сторінки», на котрій товды друкувало ся дуже знаменитых, знаних и знаємых дописувачів, писателів, поетів, декотрых знали сме барз блиско. Вечерами, коли шыткы были зме разом, баба оповідали о тім, што вычитали за дня, часто ишы раз читали нам на голос, пак бесідувало ся о тім. Все чекала ем на «Світанок», як на мою першу газету, зато чытам ей и гнеска. Смотрю чым гнеска зацікавляме діточкы, чого їх вчыме, што цінного переказуе ім з нашої багатой спадшыны?

Мам перед собом листопадово-грудньовий номер «Світанку», адже буде кус о кониках. Як раз тот номер середні сторінкы присвятил коникам ріжної масти. Люблю коні. Колиси все мали сме коня, часом двох, а было, же и трьох. Была то головна сила потягова на газдівці — трактором коня заступили аж о дві декады.

Кін все был спеціальні трактуваний, мусіл мати гарде, сухе сіно, былякого стухлого не іл. Коровы выстарчыло покормити зимом два раз денно, а коньови треба было часто давати «за драбину». Коні не румегают (не пережувает) так як коровы и не потрафлят «нахапати ся» на потім. В залежности до якої тяжкой роботи были заприганы, няньо дочыняли ім вісяного оброку. Коня тіж частіжше ся поіло. Зимом в конярні все вісілі два відра з водом, жебы не поіти їх таким ледовом просто зо студні. Коні частіжше як коровы были чесаны, а часом и глянцуваны, жебы ся ім серст блишчала. Не буду ся розводила над «косметыком» кінських копит, бо то не было таке просте, и од стороны технічної, як и з огляду на безпеку для человека, але и для коня. Няньо все дбали о вшелиякы найменшы отерта ци зраніня коня, особливо на ногах, бо ест то дуже барже делікатне створіня як ходит о небезпеку

закажыня. Сами тіж підкували коні, не ходили з нима до коваля.

Для нас діты, кін был великом атракційом. Няньо знали гарді носити ся на кони, нас тіж брали «на коня» и то была велика втіха. В зимі, што пару дни, коні были перевітряны. Переважні запригали їх до санок и іхали сме до Діда на долишні кінце села або хоцкі, жебы перегнати їх горіселом, під ялиці и назад. Часто было так, же нигде не іхали, лем пушчали коня на парунацет минут, жебы си політал коло хыжы, по загороді и поперевертал ся по сьнізі. Тому «гартуваню» призералам ся лем без выглед, бо не належало ся товды плянтати по подвірци.

Каждый газда мусіл тіж дбати о упряж, жебы все была комплетна и в добрім стані, але тіж жебы была доبری допасувана до коника, жебы го не отерала и не задавала му непотрібно-го болю. Газдове, котры в зимі ходили на фурманку, значыт робили кінми в лісі при вывізці дерева - мали більшы, тяжшы коні. До потреб паругектарной газдівкы выстарчали лекшы, меншы коники.

О конях могла бым писати ишы барз долго, забав з гачатками, надаваню ім імен, кытайок хоронячых од гроків, опікуваню ся нима, по призывачяня їх до ходжыня в запрязі. Шыткото то было для нас діти науком, особливим досвідом, шыроко понятим виховуваньом и формуваньом особовости молодого человека. До свого роду природна соціо-, психо- або гіпотерапія, в гнешніх часах не лем барз модна, але часто науково рекомендувана.

Коні брали участ не лем в роботі, але и в святачній часі. На весіля ци на гостину або в зимі до санок спеціальні ся їх приберало: басанунками, кытайками, блишачыма колічками, ци дзвінками. В посльідню дорогу тіж часом коні везли газду, але ту фурман мусіл быти барз уважний, бо до гнеска кружат переказы о неприємных, невытлумачальных зайсьцях.

Кін, які ест, каждый видит

Не припадково притакам повіджыня Венедикта Хмельовского, записане в «Новых Атенах» в XVIII столітю (выдання перше з 1745 рока). В згаданім «Світанку» чытам о ріжних конях: чыстоковных, котрий походить з Англії, з США вказаны сут, куц гаме-рицкій и мустанг, котрий припоминает

мі давны фільми о Індиянцах. Теннес-сийского коня, подібні як и каспійского куца, а тым барже фіордского не потрафлю з ничым повязати. Хоцкі барз докладні, жебы не речы з аптыкарском докладністю, бо до 2 сантиметри, подана ест высокіст каждого з них и до чого сут призначены. Не знам тіж ци для діточок, до котрых скерувана ест тота газетка, необхідним ест знати яко-го коня «схрещувано» з яком кобылом. Може то и підносить науковий рівень публікації, але тым барже шкода, же серед тых шістьох не нашло ся місце для **коника польского**, котрого в початках XX столітя з великим трудом одтворено в Пушы Бяловескі, ци нашого поцтивного **гуцула**. Не лем за то, же ест коньом гнеска міцно повязаным з Лемковином.

Гуцулы то вынятково одпорна и животна раса коня, протягом вельох поколінь гартувана в острим, гірським климаті и трудных обставинах, зато найліпше пристосувана до карпатского терену. Выводит ся з території Буковины и Східних Карпат, з гірної части Черемошу, Пруту и Тисы, знаних нам хоц бы з народных пісень. Хто з нас не любуе ся в красі старых фотографії, на котрых гуцульскы жены або діти переправляють ся через быстры потічки або несут ся карпатськыма убочами, на тых здалых до гірських обставин кониках.

Гнеска гуцулы дочекали ся великой шаны, особливі коли иде про діти и молодь. З великим успіхом выкорыстуваны сут до барз атракційных, рекреацийных занять, ци шыроко пониманой гіпотерапії, з медичных зглядів рекомендуваной в лікуваню ріжного рода фізичных, ци інтелектуальных дисфункцій. Дякы контактови з кінми, малы пациенты можут вчыти ся перемагати страх, виразити свої емоції, будувати звязкы з іншыма людьми ци комунікувати ся зо світом.

Коні добры, але поганяч планний

Яка шкода, же ністо (замість) тых шыроко реклямуваных гаме-рицкых

pony, не маме потреби вказати нашым діточкам богатства нашої спадшыны, до якої поцтивного гуцула мож зарахувати. Не мам жадных сумнівів, же *baby business* сам зазнайомит нашу дітвору з коником pony при нагоді ріжных склеповых забавок, малюнків, байок, гер, фільмів и пузлів. Мы ім в тім помагати не мусиме. Не розумію, чом при ті нагоді не повісти было о нашім, карпатскім конику? Ци нашым потіхам не ближе до гуцула ци коника польского, як до мустанга ци фіорда? А може «чужого глядаме під лісом, а свого не хочеме видіти під носом»? Не хоче ся мі вірити, жебы тема Лемковины мала быти обмежена лем до «Лемківської сторінки»? Была бы то велика страта не лем для «НС».

Лемковина може барз дуже заофіривати світу. Жебы не одходити од теми коників, хочу зацікавити молодых, же гуцулы зо *Stadniny Koni Huculskich w Gładyszowie* были заангажуваны в вельох фільмах, прикладово: *Stara baśń, Szatan z VII klasy, Ogniem i mieczem, 1920 Bitwa Warszawska, Quo vadis*. Для створіня неповторных сценеграфій, режисеры выкорыстали тіж прекрасну природу Лемковины, а в декотрых вказали и нашу культуру.

Медже іншыма, цікавыма выдарінями *Карпатскій Педук* на стало вписуе ся яко культурова подія сучасных Карпат. Чужынці не лем з Европы, але з далекого світа (з Азії, Гамерикы, ци Австралії) приїжджают на Лемковину, жебы наочні переконати ся о красі нашої малой вітчизныни, відіти ріжноманітніст культурового богатства и особисті діткнути ей сакрум. Мы тіж не будме на то обоятны. Доціняйме тото, што маме и молодшым поколіням зашыпляйме любов до рідного.

Особливо тепер в труднім часі пандемії, коли позапераны сме в наших штырьох сьцінах и кінця тому не видно. Лемковина ест тым беспечным, дівичим простором, де з родином мож приїхати, жебы, як повідают по-теперішньому, „наладувати акумуляторы“, або „глядати рівновагы душы“. Може даколи, як знесут обостріня, літом ци осіньюм, выберете ся на Лемковину зо своіма дітми, бо лезде зо світа приїжджают до Выжнього Регетова, жебы подивляти пасучы ся стада гуцулів прекрасні вписаны в чудову природу нашого зеленого Бескыда. ■

Петрова ПАРАСКА

Фото надала авторка статті

«Благодарна лемківська пачка»

Лемківські родини, самотні та люди з інвалідністю отримали допомогу в межах цьогорічної акції «Благодарна лемківська пачка». Акцію проведено вже у восьмий раз.

— Прото же мали сме під кінце рока гідні обовязків, акцію зачали сме кус пізнійше, в другій половині грудня, але і збірка тырвала долше. Як было по іншы роки, так і тепер найвекшу активніст жертводавців спостерегли сме близко Різдвяных Свят. Барз сме рады,

же в тых нелегких часах пандемії, люде годны были поділити ся з другим человеком. Повело нам ся заперти збірку зо сумом зближеном до попередніх, — говорить Оксана Грабан, яка координує роботу волонтерів.

«Благодарна лемківська пачка» проводиться у лемківському середовищі вже вісім років. Акцію почала група студентів, які об'єдналися у фейсбуці. Головним ініціатором був Фома Шкарупський з Любіна, який роком пізніше попросив про допомогу православну парафію в Лугах. До заклику приєдналося теж Radio-Lemko.pl, яке координує і популяризує ініціативу і зв'язується з доброчинцями. Метою «Благодарної лемківської пачки» є не лише надання допомоги найбільш потребуючим лемківським сім'ям у різдвяний час, а й об'єднання лемківської спільноти.

У межах цьогорічної акції вдалося зібрати 9 тис. 345 злотих. Ці кошти витратили на благодійну допомогу, яку отримують літні люди, а також ті, що живуть самі, багатодітні сім'ї з важкою фінансовою ситуацією, люди з обмеженими можливостями. Нині вдалося допомогти 14 літнім особам, 8 самотнім, 4 хворим, 4 особам з обмеженими можливостями та 3 сім'ям з дітьми. Здебільшого усі отримують пакети з харчовими продуктами та засобами гігієни. Але є теж індивідуальні потреби.

— Нашы помічники знають тоты особы і їх потреби. Заходять до них не лем при нагоді акції. Приміром една вольонтеріюшка, крім продуктів основної потреби, купила для старшого пана радіо і книжку о II Сьвітовій війні — знала, же барз ся цікавлять історіям, а радіо ся в них зопсуло. То така поміч не лем для тіла, але і для духа, котру тепер самотні люде потрібують ішы барже, — пояснює лемкинця.

Також організатори доклалися до закупівлі шафи для дитини з інвалідністю.

— Доносиме поміч всяди там, де тепер жыють Лемкы, так на рідній Лемковині, як і на чужині, де наші люде нашли ся по выселіню, — каже Оксана Грабан.

Слід згадати, що у межах акції у 2017 році подарунки і гроші збиралися з метою підтримки відбудови прихоського дому у Лугах, який згорів 30 листопада 2016 року.

У ньому зі своєю сім'єю проживав православний священник о. Артур Грабан, який від початку був причетний до акції «Благодарна лемківська пачка». Священнослужитель, зокрема, відкрив окремий парафіяльний банківський рахунок на проведення збірок та досі займається формальними й організаційними справами, пов'язаними з цією ініціативою. ■

Павло ЛОЗА

Фото з архіву організаторів

Історія

Перемиська одіссея: повернення Народного дому в Перемишлі

▲ Нотаріальне оформлення документів про продаж українцям Народного дому (тут фото було чорно-біле). Перемишль, 21 березня 2011 року. Віцепрезидент Канадсько-української торговельної палати Іван Іванюра, президент Світового конгресу українців Євген Чолій, членкиня Головної управи ОУП Стефанія Лайкош, голова ОУП Петро Тима, мер Перемишля Роберт Хома, нотаріус Єжи Облер

У цьому матеріалі ми згадуємо історію будинку на вулиці Костюшка 5 – від його будівництва й аж до переходу у власність української громади десять років тому.

Мета: підвищити заробіток

На будівництво такого масштабу, як Народний дім, треба було мати кошти. За справу взявся відомий український діяч – доктор Теофіл Кормош, який до цього викупив двоповерховий будинок у Перемишлі, у якому заснували український кредитний кооператив «Віра». Ця організація причинилася до зведення цілої низки будівель, бо Теофіл Кормош завжди обстоював думку, що сильна установа повинна допомагати слабшим. Тож він підтримував грошима не лише бурси, але і проекти господарського характеру.

За допомогою коштів кооперативу «Віра» вдалося купити ділянку на вулиці Костюшка 5 – для зведення будинку, який назвали українським Народним домом. Поклав і поблагословив наріжний камінь 4 липня 1903 року перемиський владика Костянтин Чехович.

Тоді ж створили документ «Грамота», у якій написано: «Бажаючи в благословеннім домі сім сотворити Храм воскресіння Руси-України, огнище її нової життя, кріпость її молоді волі, святиню її безсмертного слова і пісні, щоб о могутні кличі її борців, нетлінну красу її слова, чарівні звуки її пісні розбивались всі імла і мряки антинародні. А сонце народної правди засіяло, та силою своєю будило, кріпило і одушевляло до нових подвигів-жертв – посвяти всегрядуче покоління неньки Руси-України». Обирали наглядову раду, дирекцію акціонерного товариства «Народний дім» і будівельний комітет – загалом 22 людини. Один із параграфів статуту товариства говорить про мету створення установи: підвищувати заробітки і розвивати господарську діяльність її членів, аби покращувати їхній культурний рівень та заохочувати до приєднання нових учасників. Кооператив міг засновувати читальні, бібліотеки, влаштовувати лекції

й спеціальні курси, виставки, вечірки, концерти та різноманітні товариські й спортивні заходи.

Будинок звели у 1904-му – за один рік. Слід згадати, що подібну споруду у Львові будували близько тридцяти років. Народний дім у Перемишлі служив українській спільноті аж до виселення 1947 року.

Спроби повернення

До 1956 року громада будівлю не використовувала, а згодом майже половину приміщень, разом із театальною залою, почало орендувати Українське суспільно-культурне товариство. Відтоді українці намагалися отримати статус власника Народного дому для УСКТ, яке вважало себе спадкоємцем товариства «Народний дім». Основна активність Головного правління організації у питаннях будівлі припала на перші місяці 1958 року. Активісти звернулися до Центрального союзу кооперативів з проханням передати їм будинок, хоча центральна влада не віддала його Союзові у власність. Проте рішенням президії Воєводської народної ради у Ряшеві від 15 березня 1958 року будинок передали таки у власність держави. Тоді активісти УСКТ відшукали колишніх членів товариства «Народний дім» та з їхньою допомогою у квітні того ж року звернулися до Міністерства внутрішніх справ. Але організації не вдалося пред'явити юридично обґрунтованого права на спадкоємство будинку.

Тут варто згадати одну цікавинку зі спогадів Володимира Пайташа, який був членом товариства «Народний дім» ще до 1947 року. Мешканці Перемишля, вшановуючи пам'ять Теофіла Кормоша, розмістили на головній стіні театальної зали будинку барельєф колишнього будівничого з його підписом. Коли Володимир Пайташ повернувся до Перемишля із західних земель, куди його виселили під час акції «Вісла», чоловік побачив, що у будівлі бракує і цього барельєфа, і двох меморіальних таблиць – Січовим стрільцям та Українській Галицькій армії. Лише у 1990-му вони з Володимиром Лазорком

пішли до міського архіву Перемишля, де прочитали в протоколах, що 1939 року, коли кордон проходив Сяном, до зали Народного дому увійшов офіцер НКВД з міліціонерами і наказав усе знищити. Тодішній сторож, поляк Францішек Баріла, зберіг барельєф Кормоша. У 1958 році він повернув його УСКТ, і меморіальний знак повісили назад, де він перебуває і досі. Однак напису під ним не було протягом сорока років. Пам'ятну таблицю Січових стрільців відшукати не вдалося – імовірно, її знищили остаточно. Лише 2004 року у львівському архіві знайшли її фото, на основі якого пам'ятку відновили.

Володимир Пайташ помер у жовтні 2014 року. Його вважають останнім довоєнним членом товариства і спадкоємцем Народного дому.

Майже 350 документів

В умовах уже демократичної Польщі почався новий етап клопотання українців про повернення прав на будинок. У цьому брала участь, зокрема, комісія у справах національних меншин при громадському комітеті «Солідарність» у Перемишлі, яка 8 грудня 1989 року звернулася до воєводи із заявою про «повернення українській громаді Перемишля деяких об'єктів, які становлять власність колишніх українських інституцій та організацій». Звичайно, звернення лишилося без відповіді. За кілька днів відбулися засновницькі збори товариства «Український Народний дім» (ТУНД), яке стало спадкоємцем довоєнної однойменної організації. Проте не ТУНД, а Об'єднання українців у Польщі 29 грудня уклало з перемиським Підприємством житлового господарства (ПЖГ, пол. PGM) договір про оренду приміщень у будівлі на вулиці Костюшка 5.

За понад двадцять років Об'єднання зібрало два томи матеріалів, які стосуються повернення будинку і його ремонту. Це – майже 350 різноманітних листів, заяв, повідомлень, протоколів. Вони висвітлюють стан переговорів не лише на місцевому рівні, але й на воє-

водському, державному та міждержавному. Тим часом ТУНД також звертався до підкарпатського воєводи з проханням безоплатно повернути будинок – зокрема, у липні 2002 року.

Однак замість цього рішенням держави у 2004 році він перейшов у комунальну власність Перемишля.

З того часу почалися баталії з міською владою. У результаті 24 квітня 2006 року Міністерство внутрішніх справ повідомило Об'єднанню, що мер Перемишля звернувся до прем'єр-міністра з проханням підтримати передачу Народного дому українській спільноті. До справи мало долучитися Міністерство національної оборони Польщі: воно би віддало міській владі інший будинок зі своєї власності – Фонд державного майна на вулиці Гродзькій 4 – взамін за Народний дім, який перейшов би до української громади. Опісля голова ОУП Петро Тима та очільниця Федерації польських організацій в Україні Емілія Хмельова звернулися до президентів обох держав, Леха Качинського та Віктора Ющенка, щодо повернення громадам будівель Народного дому в Перемишлі та Польського дому у Львові.

Переговори тривали ще кілька років, довелося запустити політичний, а не юридичний механізм, щоб будинок міг мати власника – українську організацію. До дій Об'єднання прихильно поставилася партія «Громадянська платформа», яка тоді була при владі. У серпні ОУП звернулося до мера Роберта Хоми із заявою про продаж будинку організації (без проведення тендеру і з урахуванням максимальної знижки). 5 жовтня 2010 мер назвав ціну – 3 мільйони злотих. 16-17 лютого 2011 року на іншу квартиру переселили останню мешканку будинку.

Закінчення одіссеї

21 березня 2011 року в офісі нотаріуса Єжи Облера в Перемишлі оформили документи про продаж українським громадянам Польщі, яких репрезентує ОУП, будівлі товариства «Народний дім». Об'єднання представляли голова організації Петро Тима та членкиня Головної управи Стефанія Лайкош, а державну сторону – мер Перемишля Роберт Хома.

Нотаріус перевіряв дані учасників угоди, зачитав акт, і вони поставили під ним свої підписи. Таким чином Народний дім на вулиці Костюшка став власністю ОУП. Свідками підписання документів були представники українських організацій: тодішній президент Світового конгресу українців Євген Чолій, Зенон Потічний з товариства «Закерзоння» з Канади, Іван Іванюра, який представляв це ж товариство та разом – Конгрес українців Канади і (разом з Юрієм Фотієм) канадсько-українську торгову палату, а також Марія Туцька – тодішня голова Перемиського відділу ОУП.

Акт продажу стосується суми у приблизно 30 тисяч злотих, оскільки підкарпатський воєвода дозволив продати Народний дім за 1% його вартості. У той же день перед початком шевченківського концерту його учасники були свідками символічної передачі Робертом Хомою найважливішої української будівлі в Польщі у власність громади. Таким чином завершилася багаторічна одіссея з поверненням українцям Народного дому. ■

Стаття підготовлена на основі матеріалів з «Нашого слова» та інтернет-ресурсів.

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

КУЛЬТУРА

Розповідь про винятковість архітектури і секретів, які зберігає Народний дім у Перемишлі

Перлина над Сяном

Ого Войцеха Скоржи (власність ОУЛ)

У 2021-му цьому будинку виповниться 117 років. Досліджувати його минуле – це як збирати пазли, розкидані якоюсь бешкетливою дитиною по всій хаті. Вони віднаходяться у найбільш несподіваних місцях і моментах; треба мати неабияку завзятість, аби виявляти їх, порядкувати і намагатися поєднати між собою. Звісно, без особливої надії на відтворення цілісної картини. Утім, попри те, що в долі цього будинку досі є багато білих плям і бракує ключових даних, наразі ми вже можемо спробувати розкрити немалий фрагмент картини, змалюваної за мотивами історії українського Народного дому в Перемишлі.

Після завершення II Світової війни будівля перестала бути власністю українського товариства, яке його побудувало в 1901-1904 роках та управляло ним до 1945-го. Як і багато інших житлових будинків, приватних та громадських установ, Народний дім націоналізували – він перейшов до новоутвореної польської держави. Мабуть, уже тоді був втрачений весь архів з документацією, серед якої могла знаходитися інформація про архітекторів і будівельників цієї споруди. Попри те, що через 10 років у частині приміщень Народного дому почав діяти гурток Українського суспільно-культурного товариства, до історичних матеріалів відновлений українській громаді не вдалося отримати доступ і до сьогодні. Саме тому більшість відомостей, які стосуються минулого цього будинку, – це спогади старших перемишлян, висновки мистецтвознавців, істориків та дослідників спадщини української Галичини.

Що шепочуть мури?

Уже на перший погляд споруда, що знаходиться на вулиці Костюшка неподалік Сяну, вирізняється на фоні інших будівель такого типу, що їх встановлювали українські активісти на Галичині на зламі XIX–XX століть. Певною мірою на це впливає локація та вигідне розташування на наріжній ділянці, спрямований у сторону площі Ринок. Проте, головне, що робить цей будинок особливим серед подібних йому у Коломні, Стрию чи Бродах, – це дуже виразні народні елементи в архітектурі. Беручи до уваги те, що більшість таких установ будували в один і той самий час, це може вказувати на сильну потребу акцентування окремої, української спадщини. І це зовсім не дивує, враховуючи контекст функціонування у польсько-українському етнічному пограниччі.

Про архітектурні риси перемиського дому можна говорити багато. Будинок має врівноважені пропорції, серед сусідніх споруд відзначається оригінальністю форми, витонченістю деталей та небанальною елегантністю. Утім, це вже естетична оцінка, яка не пояснює навіть половини його винятковості. Унікальність Народного дому зумовлюють передусім синьо-жовті «вишивані» узорі на фасаді, створені з глазурованої цегли (верхній шар якої утворений з рідкого скла, запеченого при високих температурах, через що нагадує глазур – *red*.) та керамічної плитки, могутній герб та зграбний зелений купол з декоративними круглими вікнами на самому верху. Слід згадати, що це не єдині прояви національного стилю, які можна знайти у стінах цього будинку.

Читачі, які знають Львів, певно, швидко згадають також будівлю Галицької ошадкаси (1891 рік) на проспекті Свободи (сьогодні – Етнографічний музей). Це дуже характерний будинок, із заокругленою на розі ротондою та гарним куполом. Перемиський Народний дім, безумовно, схожий на нього. Ошадкаса старша на 10 років, побудована у стилі пізнього неоренесансу. Народний дім у Перемишлі зате є зразком нового тренду, який невдовзі також отримав назву – хоча ще не там, на Галичині, а на Наддніпрянській Україні.

Ширший контекст

Серед старих кам'яниць у Перемишлі традиційної австрійської сецесії багато. Український дім не належить до очевидних зразків цього стилю, choć

міг би очікувати. Звісно, арт-нуво – не єдине обличчя модерну. Однак у цьому випадку впадає в око не лише плавність, пластичність і декоративність рослинних та орієнтальних мотивів, але й глибоко продумана символіка і характер, притаманний одній, конкретній українській культурній спадщині. І це, безумовно, свідчить про те, що перемиський Народний дім – це один із молодших зразків не чого іншого, як українського архітектурного модерну (УАМ).

Цей стиль, як вважають дослідники, почав розвивати наддніпрянський архітектор та графік Василь Кричевський. Перша споруда українського модерну – Полтавське губернське земство, побудоване за проектом Кричевського у 1903 році в Полтаві. УАМ розвивався, зокрема, у Центральній Україні, на Полтавщині, Київщині та Харківщині. Там працювали над ним передусім пов'язані із Василем Кричевським митці – за підтримки культурного мецената, політичного та громадського діяча Михайла Грушевського.

Розвиток українського архітектурного модерну відбувається з певним запізненням у порівнянні з аналогічними процесами серед народів Центральної Європи, де під впливом національних ідей з'являються окремі архітектурні стилі: у чехів, угорців, а також поляків. Польський мав різні види, до нього зараховують певні прояви неоготики (віслянсько-надбалтійський стиль), будинки, побудовані за зразком шляхетських двориків, а також з елементами закоп'янського гірського будівництва. Останні створив та популяризував, зокрема, відомий художник і архітектор Станіслав Віткевич.

Розумів цей тренд один із тогочасних авторитетів і меценатів української культури на Галичині – митрополит Андрей Шептицький. Як людина, що походила з польської інтелігенції, він спостерігав, що відбувається у польській архітектурі і за цим зразком намагався впливати на видатних українських архітекторів у Львові. Вони до тих пір творили майже виключно класичну віденську сецесію, а також були прихильниками різних історичних стилів із префіксом «нео». Проте, займаючи шораз активнішу національну позицію, дуже добре розуміли, наскільки велике значення серед інших народів імперії відіграє створення власного, цілісного народного стилю. У цьому контексті треба згадати про великого українського будівничого Львова Івана Левинського та його бізнес-партнера і вчителя Юліана Захаревича, а також коло архітекторів, пов'язаних із ними.

Де Перемишль, а де Полтава

Процеси творення стилів тривають серед українських архітекторів Російської і Австро-Угорської імперій незалежно одне від одного приблизно до 1908 року, коли один із провідних митців офісу Левинського – Олександр Лушпинський – їде в Київ і знайомиться з проектами Кричевського. Проте, коли це все відбувається, Народний дім у Перемишлі уже 4 роки як побудований.

Характерні мотиви українського архітектурного стилю – це насамперед використання народної орнаментики сільського будівництва, сильний зв'язок зі спадщиною козацького бароко, а також дерев'яного сакрального будівництва Східної України (зокрема церков Слобожанщини). Поруч з УАМом розвивалася також дуже характерна гуцульська, карпатська сеце-

сія, яка певною мірою віддзеркалювала закоп'янські тренди у Польщі (кілька таких будинків є і в Перемишлі).

Інтер'єри Народного дому (як дуже раннього зразку УАМ) поєднують в собі елементи класичної сецесії та українського стилю. З одного боку стіни та стелі кімнат вкривають рослинні фрески, арабські квіти та орієнтальні узорі, підлога встелена вкрай модною на той час фарбованою цементною плиткою, виготовленою у різних закутках імперії. З іншого боку, у самому серці будинку – театральній залі, знаходиться дивовижна колекція чисто української народної орнаментики.

Серце будівлі

Театральна зала Народного дому у Перемишлі є окремою пам'яткою архітектури, внесеною до державного списку таких об'єктів окремо від усього будинку (який має аналогічний статус). Досліджуючи її декоративні елементи, можна зробити висновок, що роботи там закінчили на кілька, а може навіть на кілька десяти років пізніше, ніж у решті споруди. Стиль зали – це український модерн у манері Василя Кричевського. Серед багатих декоративних деталей можна побачити численні трапедії, солярні знаки, квіти калини, а також соняхи, але подані не в сецесійному стилі, а в суто народному. Це черкасько-полтавські соняхи, квіти Центральної і Східної України. Далі під арками балконів зображені імітації стовпців на зразок конструкції хорів у дерев'яних церквах українського бароко. А стелю прикрашають зображення балок, характерних для народної архітектури, і гуцульські шишки в кесонах (заглибленнях на стелях, склепіннях або внутрішніх поверхнях арок – ред.). До речі, гуцульської орнаментики тут не так багато, як можна було би очікувати, більшість оздоблень мають символіку Наддніпрянщини.

Над сценою висять два поєднані між собою символи Західної (лев) та Східної (архангел Михаїл) України. Тризуб, який знаходиться над ними, був встановлений лише у 90-х роках XX століття під час одного з ремонтів зали. Тоді театральні маски замінили на цей національний символ. Колір стін раніше також був іншим. Як вказують шари фарби, первісна барва була багряною, але залу за час її існування багато разів перемальовували.

Білі плями

Одна з них – нам невідомо, що було зображено на гербі, встановленому під куполом, на фасаді будинку. Мабуть, це були ті самі символи, що й над сценою у театральній залі, але щодо цього немає певності. Жодне зі старих фото, які ми наразі знайшли, не дозволяє однозначно визначити вигляд цього герба.

Друге, головне, питання стосується архітектора. З чистою совістю можна сказати, що всі знаки на небі та землі вказують: Народний дім у Перемишлі проєктували та будували люди з кола Івана Левинського і Юліана Захаревича. Останній був архітектором згаданої Галицької ошадкаси, перший спроектував та звів не лише кілька десятків відомих будинків у Львові (серед них – готель «Жорж», Єврейська лікарня, Педагогічний інститут, житловий комплекс «Кастелівка», Оперний театр і Залізничний вокзал), але й кілька народних домів у менших містах Галичини (наприклад, у Стрию та Кам'янці-Бузькій). Майстерний інтер'єр театральної зали підтверджує, що її створювали найкращі фахівці, навіть візjonerи тих часів. На жаль, наразі ми не маємо жодних документів на підтвердження цих висновків.

Народний дім у Перемишлі збудували у 1904-му, на рік пізніше від відомого Губернського земства у Полтаві. На наріжному камені перемиської установи ініціатори написали, що це – «храм воскресення Русі-України». Усе це відбувалося за кілька десяти років до проголошення Акту соборності. На велику національну свідомість й чітку мету, якою мала бути українська єдність, вказують не лише політична чи суспільна діяльність локальних активістів, а й бажання бачити символіку Наддніпрянщини та полтавсько-черкаські соняхи у спорудах, зведених на «далекому Заході», над берегами срібнолентого Сяну.

Одним із головних поштовхів до дослідження архітектурного стилю Народного дому була зустріч із Андрієм Клімашевським, кандидатом мистецтвознавства у сфері декоративного і прикладного мистецтва, керівником Етнографічного музею у Львові, правнуком рідної сестри людини, яка очолила комітет будови Народного дому, – Теофіла Кормоша.

Дякую за всі дані, якими він поділився зі мною під час візиту одного осіннього і холодного пообіддя в українському Народному домі в Перемишлі. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

Культура, громадськість, інтеграція

У прикметника «народний» є багато синонімів. Це далеко не лише національний, себто в нашому випадку – український. Народний означає громадський, масовий, спільний; також – фольклорний, людський чи просто людський. А якщо більш вельмовно, то народо-, громадотворчий. Ця багатозначність одного слова – як команда людей, що діє в стінах Народного дому у Перемишлі. Ми сприймаємо це як ключовий визначник нашої діяльності з перспективою перетворення цієї установи з простого гуртка Об'єднання в сучасний і незалежний культурно-освітній осередок польсько-українського пограниччя.

Стратегічні напрями

Потенціал цього місця – це, однозначно, сума потенціалів та можливостей людей, які його творять. Протягом останніх років виникли три головні протостори праці в межах активності Народного дому. Це:

- культурна діяльність із сильним народним компонентом,
- громадська діяльність у сфері локального розвитку та польсько-українського діалогу,
- інтеграційна діяльність, спрямована на збереження ідентичності української меншини в нашому регіоні.

Перевага якомусь одному напрямку надається в кожній конкретній ситуації в залежності від запланованих проєктів, але іноді вони переплітаються між собою і спрямовані на досягнення спільних цілей. Звісно, останнім часом усе відбувається в тіні всюдисущої боротьби з результатами пандемії, тому функціонування Народного дому у 2020 році показало, наскільки важливою є гнучкість, еластичність планування, вміння швидко адаптовуватись до мінливих обставин, а також готовність проводити традиційні події з використанням нових засобів та інструментів. Звісно, не все вдається одразу, але можливість зробити висновки з негараздів навіть корисніша, ніж ініціативи, які виявляються стовідсотково успішними.

Ліки від пандемії – підсумок 2020 року

Коли на початку минулого року у Народному домі відбувалася презентація фільму «Szeptu», зробленого в технології віртуальної реальності (VR), ніхто не сподівався, що через декілька місяців усі наші заплановані події доведеться відкладати або переносити саме у віртуальний простір. Після традиційної Маланки, спільної кулі з переглядом вертепів, а також декількох культурних заходів (серед них – презентація журналу «Локальна історія», книжки професора Стефана Заброварного про Народний дім та виставка сучасної ікони Данила Мовчана) довелося припинити діяльність через локдаун. Запланований на початок березня шевченківський концерт сестер Тельнюк скасували за кілька днів до його проведення, ми також відмовилися від театральної вистави, двох художніх виставок, ночі музеїв і кобзарських вечорів. Утім, серед суцільного сповільнення нам вдалося досягнути певних успіхів, яких не можна перерахувати на кількість проданих квитків чи зайнятих крісел під час заходу. Ми покинули ролі своєрідних івент-менеджерів і повернулися до найбільш основної громадської активності: допомагали малим локальним підприємцям долати наслідки припинення чи скорочення діяльності, розвозили передплатникам «Наше слово», а під час Великодніх свят – вербові галузки та власноручно випечені пасочки. Усе це дозволяло нам підтримувати суспільну енергію, допомагати в простих справах та не піддаватися негативним думкам і паніці.

Пізньою весною, коли з'явилася можливість відновити діяльність, усвідомлюючи, що цього літа подорожі будуть обмеженими, ми швидко підготували близько двадцяти заходів під спільною назвою «Літо в по_карпатській», які відбувалися у липні та серпні у відкритому просторі з великими вікнами на першому поверсі (пол. parter) в Народному домі. Авторські зустрічі, лекції, творчі майстер-класи, настільні ігри, які там проходили, не лише стали дуже популярними серед українського середовища, але й, здається, перш за все – серед локального, польського. Вони допомагали будувати позитивний імідж цього місця.

Згодом, завдяки довгостроковій дружній співпраці з місцевим малим бізнесом та мистецьким середовищем Народний дім став партнером під час проведення

Фото Насі Фіцак (з архіву ОУП)

чергового Перемиського фестивалю кави (тут варто згадати зустріч із Агнешкою Роевською – чемпіонкою світу серед баристів, яка відбулася в нашому театральному залі), а також художнього проєкту «Центр світів є тут». У межах цієї події пройшли популярно-наукові заходи, інсталяції сучасного мистецтва, концерт та експериментальна театральна вистава. Народний дім також вдруге був місцем проведення наукової конференції Українського історичного товариства у Польщі. На завершення літа задля зміцнення потенціалу інших, менших культурних осередків у регіоні вдруге відбувся концерт «Калина запрошує» в Кальнікові. Минулого року також продовжувалися відкриті майстер-класи з народного співу з керівницею гурту «Крайка», пройшла фотосесія до альбому народних строїв Надсяння, а також розпочалися безкоштовні курси української мови початкового рівня для поляків з Перемишля та околиць.

Можна було би очікувати, що осінь та друга хвиля пандемії знову призведуть до закриття і скорочення діяльності до мінімуму. Тому ми зробили висновки з весняної ситуації і, хоча Концерт зустрічей на пограниччі, Об'їзний фестиваль документального кіно про права людини «WATCH DOCS» та зустріч про хліб і музику з Ольгою Гриньків та Юзком Совою ще відбулися в традиційній формі з обмеженою кількістю публіки, з жовтня ми перейшли з усіма заходами (включно з майстер-класами та мовними курсами) в онлайн. Це вивело нашу діяльність на зовсім «нові води», оскільки виявилось, що події мають не лише місцевих глядачів, а стали доступними поза кордонами держав та навіть за океанами.

Дуже популярними були, зокрема, два заходи, трансльовані зі сцени Народного дому у фейсбуці (концерт стародавніх колядок перемиського регіону у виконанні лемківської співачки Юлії Дошни та перемиського лютниста Єжи Пільха і концерт тріо «Вернигора»: Дарії Косек, Мацея Гарни, Анни Оклеєвич зі Сянока), а також онлайн-екскурсії (вулицями Перемишля та самим Народним домом). Згодом відбулися також віртуальні презентації книжок та лекції. У грудні, своєю чергою, ми почали активно створювати різдвяний настрій: змонтували відео з колядками, у якому могли виступити усі охочі перемишляни, потім почали публікувати короткі ролики з рецептами народної різдвяної кухні від місцевих мешканців, а завершили – віртуальним концертом від Щеціна до Мокрого та записом з виступу колядників з горища Народного дому. Охоплення, кількість уподобань та поширення цих матеріалів були неймовірними і повністю перевершили наші очікування.

Інтенсивне планування – те, що чекає нас у 2021 році

Після такої посиленої праці «народнодомова» команда громадських діячів потребувала перерви, аби видихнути, тому у другій половині зими у мережі стало менше матеріалів з Перемишля. Проте це також час посиленого планування роботи у новому році, оскільки, крім видимої діяльності у другій половині 2020-го, ми подали чимало заявок на фінансування нових, надійних проєктів з незалежних фондів (серед іншого – з норвезьких, американських, європейських джерел).

На цьому етапі уже відомо про успішний розгляд декількох із них, на результати інших – чекаємо, а також збираємо дані та розпочинаємо нові партнерства для розробки наступних новаторських ідей за підтримки великих грантодавців. У цьому контексті головним стає для нас питання нового управління великим обсягом різноманітних завдань, з перспективою того, що кожної миті може виникнути потреба оперативно модифікувати частину з них відповідно до нових пандемічних обмежень.

Відтак, ось декілька проєктів, якими ми будемо займатися найближчим часом. Якщо взяти до уваги культурний компонент діяльності, то в межах Осередків української культури, фінансованих Міністерством внутрішніх справ і адміністрації, вже з середини березня стартують відкриті майстер-класи: створення писанок, народний спів «від основ», вишивання, гра на народних інструментах, народні танці та чоловічий літургійний спів. Згодом починають роботу два театральні проєкти: один – для дітей, інший – для групи дорослих різних поколінь.

Що ж до громадської діяльності, то ми в процесі підготовки проєкту тренінгів у сфері діалогу на польсько-українському пограниччі, що приділятимуть особливу увагу старшим людям. Підтримуємо співпрацю з Музеєм польських євреїв «POLIN», у межах якої ведемо онлайн-курси «Перемишль: лабораторія діалогу». Долучаємося до акції «Masz Głos», яку проводить фонд Стефана Баторія. Плануємо черговий фестиваль «WATCH DOCS», а також активну участь у запланованому на цей рік переписі населення. І, врешті-решт, починаємо розробляти великий дворічний проєкт Коаліції меншинних та мігрантських організацій у партнерстві з товариством «Калейдоскоп культур» із Вроцлава (в ролі лідера проєкту), фондом «Наш вибір» з Варшави та фондом «Зустріч» із Кракова в межах програми «Активні громадяни – державний фонд»: будемо зміцнювати потенціал організацій та неформальних груп із середовищ нацменшин та мігрантів у чотирьох воеводствах Польщі.

Під кінець треба згадати також про те, що ми не забуваємо про виклики, які спричиняє пандемія для поточної, інтеграційної діяльності. Це відчутно для всіх нас: важко завершувати зиму, за яку не відбулося жодної Маланки. Ми вже вирішили, що не будемо проводити шевченківський концерт у традиційній формі. Утім, сподіваємося на покращення, яке принесть весна та літо. Наразі обережно плануємо декілька заходів просто неба, на відкритому просторі: невеликі концерти, пікніки, зокрема з нагоди 30-ліття незалежності України. Дуже багато залежить від зовнішніх обставин, законів, можливості перетинати кордони тощо.

У цей нелегкий час ми заряджаємо батарейки завдяки сильним, перевіреним партнерствам, солідарності та вашим добрим словам і підтримці. Сподіваємося, що наші спільні здобутки будуть тішити не лише нас, але й усіх українців у Польщі. Отже, тримайте кулаки, будьте з нами у віртуальному і реальному просторі. І головне – приїжджайте у Перемишль. Те, що ми робимо, – все для вас. Отже, чекаємо! ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

ВІТАЄМО
ПРОФЕСОРА
МИКОЛУ
МУШИНКУ!

85-ліття

У Вас, пане Професоре, життєвий ювілей, позначений відданістю розвитку українства не тільки у Словаччині, а й у світі. Ваш великий творчий ужинок – це насамперед етнографічні дослідження на ниві лемківської історії, культури та мови. Завжди і скрізь Ви, пане Миколо, вірні рідним традиціям, нашої нації та батьківській вірі. Попри всі перепони, які спіткали Вас в особистому і професійному житті, Ви були відважні, бо серцем, душею та глибокими знаннями обстоювали історичну правду.

Учасники «лемківських ватр» на Лемківщині пам'ятають про Вашу активну присутність – глибокими знаннями фольклориста і живим лемківським словом Ви збагачували колорит свята. Тож, пане Миколо, многих і здорових Вам літ!

Від української громади у Польщі,
з доземним укланом –
редакція «Наше слово»
та Об'єднання українців у Польщі

ПІДТРИМАЙ ВІДБУДОВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ

**Фонд Український народний дім у Перемишлі,
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu,
ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl, Poland
PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001
USD: 61 1600 1462 1838 9708 6000 0002
EUR: 07 1600 1462 1838 9708 6000 0004
SWIFT: PPABPLPK**

З великим сумом ми дізналися про втрату
нашої дорогої колеги,
працівниці редакції «Нашого слова»
Лесі Коростатевич.

5 березня 2021 року її батько,
Валерій Коростатевич

на 61-му році раптово помер від нещасного випадку.
У цей важкий час співчуваємо тобі, Лесю, та тепло
обіймаємо. Тебе залишив твій особистий воїн.
Той, хто був підтримкою, опорою, вчителем. Тепер
він стане твоїм ангелом-охоронцем.
Нехай спочиває з миром.

Редакція «Нашого слова»,
Об'єднання українців у Польщі

З великим сумом ми дізналися,
що 3 березня 2021 року
несподівано відійшла у вічність
**бл. п. Марія Бруцяк
(з дому Хрін)**

Висловлюємо глибокі співчуття
Іванові Бруцяку та його родині
з приводу смерті Мами.
Вічна їй пам'ять!

Члени Об'єднання українців у Польщі,
гурток у Репеді

Працюємо з вами і для вас

Дорогі вербичани та читачі «Нашого слова»!
Цього року, на превеликий жаль, з огляду на пандемію, нам не вдалося організувати поїздки до Вербичи, де від 1989 року на річницю виселення на місці церкви завжди правиться служба Божа, а на цвинтарі – панахида. Однак, попри всі ускладнення та обмеження, ми подбали про порядок у святих місцях нашого рідного села: покосили траву та поприбирали. Це стало можливим завдяки співпраці та допоміг солтиса Вербичи – Юрія Осіновського (Jerzego Osinowskiego), який допоміг із працівником на місці, а сам також безкоштовно подбав про Чернево, за що ми йому дуже вдячні. Пан Юрій, знаючи цінність культурної спадщини Вербичи, у міру можливостей опікується нею та протягом всього року інформує товариство про зміни у гміні, повіті чи парафії, завдяки чому ми можемо вчасно на них реагувати.

Уже багато років не дають нам спокою посохлі дерева на цвинтарі, які під впливом вітру і негод падають та руйнують надгробні пам'ятники, що їх ми з вами реставрували. Цю ситуацію ускладнює інертність юридичних власників (це римо-католицька парафія в Махнові й Агенція сільськогосподарської реструктуризації та модернізації в Замості). Велику надію на вирішення ситуації та зміну правового стану цвинтаря і церквища дає нам оновлена Реставраційна комісія у справах охорони спадщини і розвитку церковного мистецтва при Перемисько-варшавській архієпархії.

Ми хочемо щиро подякувати всім доброчинцям, завдяки яким можемо виконувати наші обов'язки, розвивати співпрацю на локальних, урядових і державних рівнях та зберігати культурну спадщину Вербичи. Просимо Вас про подальшу фінансову підтримку, а ми зобов'язуємося ретельно і чесно продовжувати роботу та розпоряджатися цими коштами, бо **ПРАЦЮЄМО З ВАМИ І ДЛЯ ВАС!**

У 2020 році товариство «Вербичька земля» мало такі витрати:

1. канцтовари – 28 зл.
2. звіт за 2019 рік – 100 зл.
3. кореспонденція – 390 зл.
4. послуги з косіння трави на цвинтарі й церквищі (1-й раз) – 2900 зл.
5. послуги з косіння трави на цвинтарі й церквищі (2-й раз) – 1000 зл.
6. подяка за опіку над цвинтарем, церквищем і Чернево; координація прибирання (косіння трави), бюрократичних справ; поширення позитивного іміджу нашого товариства – 600 зл.

У 2020 році на товариство «Вербичька земля» по-жертвували:

Славопас Стефанія (Мілково) – 100 зл., Кіх Марія (Мілково) – 100 зл., Кіх-Заторська Данута (Пйотровець) – 100 зл + 100 зл., Маркович Стефанія (Варшава) – 500 зл. + 300 зл. + 500 зл., Кіхи Михайло і Євгенія (Пйотровець) – 100 зл. + 100 зл., Матвійчини Данута і Роман (Люблін) – 100 зл., Грибик Богдан (Струбно) – 400 зл., Грицина Анна (Пенцішево) – 100 зл., Келлер Ольга (Бранево) – 100 зл., Смик Катерина (Пененжно) – 200 зл., Ярмола Михайло (Вільчиці) – 200 зл., Палюшок Марко (Острий Камінь) – 200 зл., Буско Жан (Франція) – 200 євро (881 зл.), Кітчак Владислав (Вільчиці) – 200 зл., Кітчак Теодор (Щецин) – 200 зл., Притула Марія (Гослінів) – 100 зл.

Товариство «Вербичька земля»
Bank Millennium S.A.
ul. Stanisława Żaryna 2a, 02-593 Warszawa
Stowarzyszenie «Ziemia Wierzbicka»
53 1160 2202 0000 0000 8343 4012
IBAN PL:
53 1160 2202 0000 0000 8343 4012
SWIFT: BIG BPL PW

Інформацію про діяльність Товариства можна отримати за номером телефону:

Марія Білас +48 55 243 65 06,
мобільний +48 500 289 866;
Марко Палюшок +48 55 242 40 18,
мобільний +48 516 146 565.

Адреса Товариства:
Stowarzyszenie «Ziemia Wierzbicka»
ul. Górna 5, 14-520 Pieniężno.

**Греко-католицька спільнота в Ельблонзі будує нову
святиню. З цієї метою проводимо різні заходи,
щоб зібрати кошти.**

Від імені спільноти греко-католицької парафії
Народження Св. Івана Хрестителя в Ельблонзі парох о. митрат
Андрій Сорока просить про вплати:

**Parafia Grekokatolicka w Elblągu, ul. Poznańska 2a
Bank PeKaO S.A. I oddział w Elblągu
nr konta: 87 1240 1226 1111 0000 1404 5318**

Fundacja «ProMusicaViva»

понад 20 років буде
польсько-українські музичні мости.
Перерахуйте 1% KRS: 0000045491
www.pmv.org.pl

1% на українську школу в Бартошицях

Звертаємося з проханням до людей доброї волі
перерахувати 1% прибуткового податку за 2020 рік.

Ваша допомога необхідна для реалізації
навчально-виховних завдань української школи
в Бартошицях.

**Stowarzyszenie «Kałyna»
KRS: 0000208516**

Ми вдячні ВАМ за дотеперішню підтримку

Управа відділу Об'єднання українців у Кошаліні
Stowarzyszenie KIWANIS International Klub Koszalin

Дирекція комплексу українськомовних шкіл

у Білому Борі

Управа Фонду ДЕКА

заохочує людей доброї волі переказати

**1% прибуткового податку на підтримку
КОМПЛЕКСУ УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ШКІЛ
У БІЛОМУ БОРІ**

ТА ПУНКТИВ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
вписуючи у податкову декларацію PIT за 2020 рік.

Банківські дані:

Stowarzyszenie KIWANIS International Klub Koszalin

ul. Zwycięstwa 32, 75-037 Koszalin

Konto: Bank Millennium S.A.

nr 34 1160 2202 0000 0000 3295 8076

KRS: 0000138192 NIP 669 23 40 671

z dopiskiem: «pomoc na rzecz dzieci ze szkoły w Białym
Borze i punktów nauczania».

Ми виділимо кошти на наукові та соціальні
стипендії для дітей, а також на підтримку
навчальних пунктів.

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko,
Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora
naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczerba
(Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-
Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga
Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostatowycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Igor Isajew (Warszawa), Stefan
Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła
Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena
Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk
(Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk
(Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański
(Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: http://ukraincy.org.pl, http://www.oup.ukraina.com.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slowo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2500 egz.

Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo
ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami
tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u,
w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie
www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl
lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00
lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.